

kar je zanje najhuje samej lepoti. Zaman je siliti narav umetnimi sredstvi v take meje, koje niso in ne morejo biti primerne; nprav hoče, da na vsak način vrže se sebe to sužnjost; pa hoče vsak hip izdati svojega okrutnika in odkriti ga svetu.

Prav pravi Goethe!

Na peti se s lakta visoko uznesi,

Svedj ostat češ ipak onaj, koji jesi,

Márica.

Poleti zvečer.

Na vrtove, na poljane
Lega tajnotesen mir,
Ob zidéh nemirno bega
Netopir.
Solнца zatega naslednik,
Mesec vstaja od planin,
Kot nekdanjih dnevov zlatih
Lep spomin.

Anton Medved.

Štirperesna deteljica.

Oj, deteljica štirperesna!
Kdor tebe najde, njemu sreča vzklije,
Uči nas vera ljudske pojezije.
I jaz iskala tebe sem za mladih dnij,
Gojé si v srcu srečežejnem upe
Na srečo... Sreče pa ni bilo in je ni,
Čeprav sem včasih našla te na kupe...

Márica II.

Denar in sreča*

Spisala Márica.

„Veruj mi Irma, vse dá, vse nadomestuje ti denar.“

„Dobro, noben oblak torej ne sme več kaliti tvoje sreče.“

„Oh, in ko bi bilo samo to, samo ona sreča, ki smo jo občutili v trenutku, bilo bi dosti. Le pomisli: ubogi moj oče belil si je glavo od zore do mraka, da se mi je smilil v srcé. Delale sva tudi me dve z materjo ali kaj, koliko moremo pomagati me žene? Stanovanje

*) To povest sem spisala že pred leti, a bila je ves čas založena z drugimi mojimi rečmi med akti pokojnega, nepozabnega Kersnika. Predno je odšel v Gleichenberg zdraviti se, jo je pregledal ter tu in tam popravil kaj malega in dejal svoji soprogi: „Ta je dobra, pripravljena je za tisek“. Dasi bi danes pisala marsikaj drugače, vendar jo pustim nespremenjeno saj je spis eden mojih prvencev.

Pisateljica.

drago, dasi zaduhlo, tesno in nelepo; oh, če pomislim nazaj, stresem se vsa. Neverojetno se nam je zdelo in in vendar je bilo res — na očetovi srečki je bila ona osodepolna številka, katero so tiskali po časnikih. Ubogi prej, dobili smo štirideset tisoč; naša prva misel je bila tedaj: v pokoj na deželo! Sedaj smo tu, kamor sem tudi tebe povabila“.

Solnce se je bližalo zahodu ter skozi veje košate bukve obsevalo v pogovor vtopljeni, mladi dami.

Starejša v popolni žalni obleki se svetlo plavimi lasmi in temno višnjevim očmi, ki so sedaj zrle takó mirno in neobčutno pred se, kakkrat vzplamtele v živem ognji, imela je na prstu poročni prstan. Žalovala je po svojem soprogu, s katerim je bila združena še le pol drugo leto.

Druga, nekoliko mlajša od prve, opravljena v preprosto belo, rudeče obšito obleko, imela je temne lase, milobe polne oči, ki so zrle sedaj takó zadovoljno in srečno v svet iz pod srednje visokega čela. Njen obraz ni imel takó pravilnih potez, kakor oni njene družice, a bil je milejši in prijetnejši.

Stanovali sta dolgo let v isti hiši in v istem nadstropji v mestu, dokler se Irma omoživši se ni preselila drugam.

Pred štirimi meseci je ostala vdova ter šla zopet k svoji materi, od koder jo je Milena Bernetova povabila k sebi, da se razvedri.

„Glej, kakó diven zahod je nocoj“, pravi po daljšem molku Milena svoji družici.

„Krasen“, odvrne ta mirno.

Vstali sta ter stopili k vrtni ograji ter gledali tja, kjer se je potapljala žareča solčna krogla v morje.

„Pojdiva malo v vas, Irma, če nisi trudna.“

„Pojdiva, če hočeš“, odvrne ji ta.

Stopili sta skozi železna vrata na cesto.

Svet Ivan je skupina malih vasi z različnimi imeni in hiše so razstresene daleč okrog.

Vozna ovalna pot oklepa kakor reka, najlepši del tega kraja, prijazno dolino, na drugi strani te poti vzdiguje se svet v valovite griče, po katerih se belé male in večje hiše, lepe vile sé zelenimi vrtovi. Prebivalci govoré med sabo slovensko, dasi zna že vsak otrok italijanski in lepi prijazni kraj, ki je ohranil bolje od vseh okrajev v okolici tržaški svoj slovenski značaj, bóde marsikaterega nasprotnika v oči. Ljudje se zavedajo svoje narodnosti, imajo svoje pevsko in bralno društvo in radi se vdeležujejo slovenskih veselíc v bližnjem Trstu.

Ko sta prišli Irma in Milena po stezi raz grič na glavno cesto, legel je že mrak na zemljo in tam nad morjem se je pokazal meseca prvi krajec.

„Inteligenco našo moreš spoznati, Irma“, pravi Milena primši jo pod pazduho.

„Si-li znana z ljudmi po vilah?“ vpraša jo ta.

„Kaj še, ti ljudje so sami med sabo, sami „de“ in „von“ ter bogati židje, katerim ne manjka pohodov iz mesta; a našo narodno inteligenco naučim te spoznati.“

Irma je molčala in krog usten ji je legel lahek

ironičen izraz, ki ni ušel Mileninim očem in kateri je to delo jako hudó.

Šli sta še malo naprej tja do cerkve, potem se pa obrnili in šli nazaj isto pot proti vili, ki se je kaj lepó videla v nižavi z razsvitljenimi svojimi okni.

Hipoma je minola Mileni vsa prejšnja nevolja radi Irmine ironije, otroško vesela ploskala je z rokama ter vskliknila: „Hvala Bogu, lep dom imam“.

Potem sta pa molčé stopali navzgor in težko sopeč, vstopili v veliko, lepo opravljeno sobo v prizemlju.

„Oh tu-le je gospodičina!“ vzkliknil je pri vstopu mladih dam mož srednjih let, oblečen pol gosposko, pol kmetsko, sedeč z Mileninim očetom pri veliki podolgasti mizi.

„Oh, gospod Dolenec, dober večer, kaj prinašate novega?“ ogovori dobrovoljno in veselo Milena približujoča se mizi.

„Prosit sem prišel gospodičina, gospod papá dal mi je sicer veliko upanja, a vendar ne bom miren, dokler ne slišim iz vaših ust zagotovila — če se vam se bo zdelo ponižanje, gospodičina.“

Irma se je med tem počasi približala in ko jo je Milena predstavila, nagnila je prav malo svojo lepo glavo ter začujena gledala klanjajočega se novega znanca svojega.

Seli so krog mize.

„Torej, gospodičina, vi ste naš up, rešilna zvezda naša“; pričel je z nova Dolenec.

„Radovedna sem kaj bode zopet, le govorite gospod Dolenec, storila bodem, kar je v moji moči“.

„Bralno društvo naše imelo bode svojo jesensko veselico in prišel sem prosit vas v odborovem imenu, da sodelujete“.

„Glejte no, to je vse? Mislila sem Bog ve kaj bode po vašem uvodu“.

„Torej vi sprejmete, o hvala, lepa hvala; saj veste možkih moči že dobimo, ali ženskih moči nedostaje“.

„In kaj želite od mene, da deklamujem, igram, pojem ali kaj?“

„Sedaj ne vem še, najbrže pa vsega malo“.

„Bravo, ali čuješ Irma, vsega malo!“ In obrnivši se zopet k Dolencu:

„No in kedaj bode veselica in kedaj mi daste naloge?“

„Veselica bode prve dni prihodnjega meseca, naloge pa vam prineseta jutri ali pojutrašnjem učitelju in kaplanu“.

„Dobro, dobro, gospod Dolenec, moje slabe moči so vam na razpolaganje“.

„O, prosim lepo, gospodičina, preveč ponižni; vi ste naša rešiteljica in narodnjakinja, na katero smo ponosni“.

„Jako laskavo v resnici“, dejala je Milena smeje se in videč, da je Dolenec segel po klobuku in vstal, prižgala je svečo ter ga spremila do vrat.

„Kdo je ta čudni tipus?“ vprašala je Irma vrnivšo se Mileno.

„Vaški naš kavalir mu pravimo in ne zasluži v resnici tega imena?“

„Kaj pa je prav za prav?“

„Delalnico altarjev in nagrobnih spomenikov ima, mož je delaven, odločno naroden, ki izvestno ne manjka pri nobeni slovenski besedi. Ker je pa z damami jako galanten in poln poklonov ter za spremljevalca zdaj tej zdaj onej gospodičini, ali tudi vaškim dekletom, če je treba k narodni zabavi, pravimo mu vaški kavalir. Govori lepo in razumno, ker je veliko čital in videl precej sveta, videl začetek probujenja našega naroda in sam pomagal.“

Ker je Irma na vse to le molčala, in gospa Berné klicala v gornje prostore k večerji, vstali so vsi trije molčé ter šli po novih stopnicah navzgor.

Pri večerji je bila govorica o vaški inteligenci in gospod Berné ni mogel prehvaliti dovolj zavednih mož v svojem okraji.

Imel je preko petdesetih let, a zdel se je mnogo starejši, ker je bil jako koščen in slok ter že malo vpognen, popolnoma sivih las, in nosil dolgo sivo brado. Bil je rodod Tolminec in v njegovi rodbini govoril se je navadno le njegov materni jezik. Svojo hčer je že v prvi mladosti naučil slovenščine in pri tržaških veselicah je bila glavna diletantinja slovenska.

Gospa Bernétova, rodod Vipavka, je bila pridna gospodinja. Razsrdivši se nad kakovo stvarjo mrmrala je sama sé seboj še kakove pol ure potem ter Mileno zmerjala, navadno jo pa oboževala. Rada je videla ljudi v svoji hiši ter je je tudi lepo sprejemala, a v družbi ni ostajala nikdar; sramovala se je, ker je menila, da ne zna občevati, iskala je torej rajši po hiši kaj opravil.

„No, kos tvoje inteligence sem že spoznala“ je rekla družega dne Irma Mileni, ko sta sedeli na verandi pred hišo.

„Le čakaj, danes ali jutri pride nekaj, kar ti bo mislim boljše ugajalo od tvojega prvega znanca“.

„No, da, kaplan in učitelj; prvi bode stal pred mano s povešenim pogledom brez besede, ali pa bo pri vsaki besedi citiral kakega cerkvenega učenika ali evangelista; drugi pa neroden s temnim pogledom, kakor bi imel učence svoje pred sabo. Oh, poznamo to!“

„Veseli me, da misliš takó, tem večje bode tvoje iznenadenje“, in govorili niste več o tem.

Na večer sta šli zopet v vas in idoč mimo farovža stopita iz njega kaplan in učitelj.

„O živio! vzklikne prvi, a videč neznano damo, popravi hitro ter reče: „Klanjam se“. Milena seznani Irmo z njima in ker je bila pot dovolj široka, šli so vsi štirje vstrijc.“

„No, zakaj vaju ni bilo tako dolgo gori?“ vpraša Milena.

„Opraviti imava, saj veste koliko je treba predno se tu pri nas priredi „beseda“, odgovori učitelj.

„No in moje naloge ali je imate tu?“

„Prosim lepo, gospodičina, te prinesemo gori k vam formalno in corpore“, šali se kaplan.

„Prav; ali veste pa, da sodelujem samo pod enim pogojem, da namreč gospod učitelj zapoje solo: „Ko brez miru —!“

„Pojdite no, da nam spodi občinstvo iz dvorane sé

svojim basom“, odgovori kaplan in smejali so se vsi trije, saj se učitelj ni užalil nikdar, če so ga dražili radi glasu, katerega ni imel.

„Ali je milostiva tudi pevka, oh to bi bilo lepó!“ vsklikne učitelj, a ozrši se na Irmo in videč žalno njeno obleko, prime naglo za klobuk ter pravi: pardon!

„Ti, Mate, veš kakó naredimo? Priobčimo zanimiv program, nanj se pa nič ne pripravimo, ko bode dvorana napolnjena, tedaj pričneš ti: „Ko brez miru“ občinstvo zbeži, mi pa imamo njih vstopnino brez truda in muke“.

„Vi, gospod kaplan ste pa res preporedni — oh, kako lepa raketa! vsklikne Milena zroča proti morju.“

Druga za drugo so švigale v zrak in naši znanci obrnili so urno proti vili, od koder se je dobro videlo na morje, Lloyd je obhajal praznik in vžigali so se lepi umeteljni ognji vsake vrste, ki so švigali nad morjem, razkrojevali se v lepe zvezdice in zopet padali v morje.

Večerjali so zunaj in Irma se je tudi razvedrila med veselimi živahnimi pogovori, v katerih se je uljudno obračala zdaj do učitelja, zdaj do kaplana. Govorila je mnogo, lepo in zanimivo, da sta ona dva odidši dejala oba ob enem: lepa, prijetna žena!

Irma pa je legši dejala zevajoč: „Milena, takó mi bode vendar malo krajši čas!“

„No, kaj sem ti pravila?“ vpraša jo ta.

Za silo bode že, mislila si je Irma, dejala pa ni ničesar, da bi ne užalila svoje tovarišice.

Sveto-ivansko bralno društvo je imela svoj sedež v prvem nadstropji ene najlepših hiš ob glavni cesti.

Prostori so lepi, visoki in obširni, da bi bili lahko na čast marsikateremu društvu v mestu. Pri stopnicah je mala predsoba, iz katere se pride v dvorano, kraj te pa je na eni strani bralna, na drugi odborova soba.

V bralni sobi bilo je na večer drugega dne kaj živahno. Po mizah okrog ležali so novi in stari, med temi tudi jako zamazani zvezki slovenske Talije, po katerih so kaj marljivo iskali kaplan, učitelj in Dolenc. Dáši so imenovali že mnogo iger, edini vendar niso še mogli biti. Razven onih treh bilo je več udov, ki so prebirali časopise.

„Imamo jo, imamo!“ vsklikne kaplan; „izvrstni ženski ulogi, kakor nalašč za Irmo in Mileno.“

„Ali se ti sanja, dragi moj? Irma žaluje.“

„Oh, škoda, škoda; le glej tu le: O možje, možje, vi ste hujši nego jastrebi, hujši nego šakali, hujši nego sami tigri, a me postanemo tigrice in maščevale se bomo! To bi bilo kaj posebnega za njo.“

„Veste kaj, najprimernejša je bila vendar prva, kjer je samo ena žena in mi tudi jih ne zmoremo več.“

Pospravili so knjige in se odpravljali na odhod, ko se začuje po stopnicah zvenketanje vojaške sablje.

Vrata se odpró in v sobo stopi mlad, lepo vzrasten častnik.

„Oprostite, da sem tako smél ter se predrznem stopiti v vaše društvo. Ime mi je Emil Denkman in sem tu pri svetem Ivanu mesec dnij rezervni častnik.“

„O živio, brate, dobro došel, kaj govoriš tu takó

svečano, ali ne poznaš več svojega soseda iz gimnazijskih klopi, Vatroslava Daničiča?“

„Saj res, luč mi je prevzela vid, prišedši naglo iz teme sem! Zdravo, ti si pop, kakor vidim.“

Stopila sta si bliže, objela se in kaplan predstavi mu ostala dva tovariša, o drugih pa reče samo:

„Vidiš to so pa naši vrli udje, ki krepčajo zvečer tukaj svojo dušo, dasi bi potrebovalo njihovo teló počitka. Od kod pa ti prihajaš?“

„Prišel sem sinoči naravnost od doma iz Ljubljane. Veseli me, da ne bo tu-le takó pusto kakor sem se bal; upal nisem toliko.“

„In kar še pride!“ dostavi učitelj. Šli so v najboljšo krčmo ter praznili kozarec za kozarcem do pozne noči tedaj so pa bili precej glasni in vsi trije že pobratimi.

Emil Denkman je bil krasen mladenič. Črni lasje so bili nazaj priprosto počesani ter dajali njegovemu obrazu nekaj predrznega. Temne, izraza polne oči so gledale živo v svet ter svarile, da se sme na njih mladega gospodarja malo zanašati. Njegovo temno blede polt povišale so še male kakor lase črne brke. Oseba njegova je bila krepka in elastična.

Druzega dne popoldne ob četrty uri korakali so vsi trije po griči navzgor proti vili. Kaplan, majhen in droben, se je videl poleg orjaške postave častnikove še manjši, učiteljeva visoka, krepka rast zdela se je poleg Denkmanove pa trša in neokretnejša. Stopili so na verando, kjer sta, kakor običajno, sedeli mladi dami Prav blizu so že bili, ko jih oni dve zapazita. Irma se začudi, Milena pa prebledi kakor zid.

„Bila sva s kaplanom tako sméla, da sva vam privela prijatelja: gospod Denkman, gospa Irma Kastelčeva, gospica Milena Bernetova.“

Ta je dobila že zopet svojo barvo, vzdignila glavo ter ponosno ozrla se v stran, ko bi se morala pokloniti. Videla ni, kakó se ji je častnik globoko poklonil in videla ni tudi njegove ponujane roke.

Bil je to za trenotek vsem neprijeten položaj, iz katerega jih je rešila le Irmina zgovornost. Tudi častniku se je videlo iznenadenje; prijatelja mu nista prej povedala drugega nego, da gredó k mladim lepim damam. Milena je stala takó, dokler so vsi seli in pričeli govoriti, potem pa sede še ona na kaplanovo stran, govoreč kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo, zdaj ž njim zdaj z učiteljem. Denkmanu ni pa za trenotek obrnila ne svojega pogleda, ne svoje besede. Pogovarjal se je ta le z Irmo prisiljeno in raztreseno.

Milena je sprejela ulogo v igri ter en „alt solo“.

Kmalu so odšli, ne da bi se bila Milena in Denkman pozdravila. Šalila se je ta še na strani s kaplanom in med tem je stal on pri vratih naslonjen ob svojo sabljo ter pogled obračal v Mileno.

Ko so vsi trije zunaj, zasmejeta se učitelj in kaplan prav glasno.

„Saperlot, stari grehi gredó na dan; videl bodeš, Mate, tu doživiva še kaj imenitnega. Daj no, povej kaj lepega iz svojega življenja, nič ne bodi žalosten, Milena

je čudna, saj še z nama je kakšen krat tako domača in zaupna, drugikrat pa naju komaj pozdravi.“

„Pričakoval bi ne bil drugače, ko bi vedel, da jo dobim, ne jezim se na njo, ah, divota, divota!“ pristavi poluglasno, kakor da je prej kaj lepega mislil.

„Divota, da te je tako vsprejela, kaj! Mož si pa mož, ona je obrnila glavo na desno, ti bi jo bil na levo stran ter odšel, ne ostal tam kakor spokorjen grešnik.“

„Nisem mogel in ne morem; kolikokrat in pri kolikih sem bil kriv, a spoznati nisem hotel svoje krivde; tu jo pa spoznam, ono dekle vpliva magično na moje moči.“

„Čast sva imela videti“, šali se kaplan.

Med tem sta pa Irma in Milena šli na vrt ter sli na klop pod široko razrastle in lepo napeljeno trto. Na Mileninem obrazu je bil še vedno oni izraz kljubovanja in zmage, na Irminem pa porogljive ironije.

„Imela si se drugače vesti radi drugih dveh“, očita ji Irma.

„Ne radi onih dveh, ne radi vsega sveta ne znam zakrivati svojih čustev, ne znam se kazati drugačne, kakor sem v resnici“, odvrne Milena.

„Misliš, da sta mu povedala ona dva h komu gredo in koga dobode tu gori?“

„Ne vem“, odvrne ji kratko in nazdraženo Milena.

Onega večera so dolgo pili in pili v krčmi oni trije; pozno v noč pripovedoval je Denkmarr o svoji ljubezni in nezvestobi do Milene ter pri tem in obilem vinu, se tako omehčal, da je objel svoja tovariša in se zjokal kakor otrok.

Bil je otročji, prav otročji pri svojih šestindvajsetih letih in baš to je bilo, kar je na njem takó ugajalo.

„Danes je vtorek, v četrtek imate vaje, dajte, vzemite me za suflerja, prosim vaju, izpoditi me ne more, pa če me tudi, da jo le vidim, oh Mate, oh Slavko, oh Milena!“

Ganjeni do solz podprli so vsi trije svoje glave ter takó skoraj zaspali; vzdramilo in pripravilo k odhodu je je le petje vstopivših mladeničev.

Razburjena Milena je mogla ono noč le malo spati in zjutraj se je zbudila nenavadno zgodaj. Vzdignila se je malo ter zrla na spečo svojo tovarišico.

Irma je bila krasna. Črni razpleteni lasje so se vsipali ji po obrazu, lepo okroglo levo roko imela je pod glavo, desna ji je visela ob postelji. Lici je imela lahko zardeli, dihala je lahko, enakomerno. Milena ji je bila otroško udana, dasi je imela le dve leti manj nego ona. Poznali sta se že dolgo in ker Milena ni poznala in ni občevala z drugimi deklicami, mislila je, da prijateljica ne more biti drugačna. Imela jo je rada, dasi sta bili večkrat različnega mišljenja.

Ljubila je Irma prej in njo je ljubil bogat kupec. Stariši njegovi pa niso hoteli slišati o tej zvezi, ker je bila Irma uboga in ni se dopala njegovi materi. Ko je zvedela to ponosna Irma, prepevedola mu je približati se ji, ali pisati ji, dasi jo jo on tako prosil, da bi potrpeala, da bodo stariši dali že pregovoriti. Ni ga hotela uslišati

in par mesecev potem poročila se je s penzioniranim majorjem, ki je bil gotovo trikrat starejši od nje in je po poldrugem letu zveze umrl ter ji zapustil razven-pokojnine tudi precej denarja.

Dolgo jo je gledala Milena vprta s komolcem ob blazino in z glavo ob svojo belo dlan, kar skoči Irma s svoje postelje k njej, objame jo strastno in strastno poljubi, da Milena ni znala, kako bi si razlagala to vzkipenje.

„Revica moja“, pravi Irma, „koliko časa sloniš že tako, gledala sem te ter komaj zdržala smeh“.

„Nisem mogla spati“, odgovori ji ona, ki je res bila bolj bleda, nego navadno.

„No seveda Emil te je dramil, sliši, pa je res krasen“.

„Lep je bil vedno“.

„Radovedna sem, če pride z unima, ko boste imeli vaje, to je jutri kaj ne?“

(Pride še.)

Mačica.

Srcé utriplje ti za mé,
Tako ljubo, tako živo!
Imam jaz mačico doma,
Njej tudi bije prav tako ...

Aj, modra to mi je žival,
Laska se mi, šegavo zré,
Usaja krempeljce skrivaj
In prede nežno: ljubim te.

Vida.

Ali sam ali v družbi?

Samota in osamelost! Na prvi pogled ne hotel bi nihče ločiti teh dveh pojmov, a vendar bomo razumeli razliko med njima takoj spominjaje se na skušnjo lastnega življenja! V narodnej pesmi „Le pridi, le pridi, Bom sama doma“, meni deklè, da razven nje ne bode pri hiši nobenega družega, še celó psa ne. Samota se torej ozira na telesnost pa se more rabiti le v duševnem pomenu. Naš dični Gregorčič poje n. pr.: „Gorje mu, ki v nesreči biva sam, a srečen ni, kdor srečo vživa sam“. V najsijajnejši družbi se čuti človek lahko osamelega, nasprotno pa je tudi mogoče, da sedi celo sam med svojimi štirimi stenami in vendar ne čuti osamelosti če mu v srcu vstajajo mili spomini in ž njimi podobe davnih srečnih dnij...

Sedaj preidimo na vprašanje, kaj je boljše za človeškega duha, ali samotno ali družabno življenje! Človek je ustvarjen za človeško družbo, a v posavski dolini meni narod, da kar je preveč, še celo s kruhom ni dobro, za-

prorokovati bodočnost. Taki osodni proroki so imenovali svojo umetnost božansko, upiraje se na sveto pismo, kjer se pravi: „in na tvoji roki bode znamenje kakor spomenik pred tvojimi očmi“. Proroki (Chiromanti) so razlikovali na roki pet glavnih in sedem stranskih črt. Prva, glavna črta se je zvala črta življenja (linea vitalis); ona začenja med palcem in kazalcem ter zaokrožajoč palec sega do zapestja. Ako je ta črta povsem jasno izražena, pomeni po sodbi chiromantov dolgo življenje. Ona stranska črta, ki se je zvala Venerin pas, med kazalcem in sredincem, znači ako je jasno izražena, srečo v ljubezni. Mlečna stezica (via lactea), postranska črta življenske črte, ako je dolga in nepretrgana, znači sposobnost za vednosti in umetnosti. Nočem dalje govoriti o tej nazoviznanosti, saj vem, da se nobena lepotica več ne boji teh naborov, hočem rajše omeniti onih naborov, kojih se boji malo ne vsaka ženska in s popolnim pravom; to so nabori na čelu in na licu.

Márica.

(Pride še.)

O d g o v o r.

Jaz naj misel razvozlam,
Kaj vse skriva srčni hram,
Pevcem, iz nebes poslanim?
Vedno hrepené — a kam
In zakaj, vedo li sami?
Iz življenskih zdaj omam,
Zdaj nazaj v metež življenja.
Kaj je pevec? To le znam:
Ali sam je pravi človek,
Ali človek ni — on sam.

Anton Medved.

Človek v svojih sklepih.

Pripravljam se in sklepam,
Kakó bi sleharn dan
Preživel, le da ne bi
Preživel ga zaman.

Zdaj čutim — vsaki človek
Je dober v sklepih vsaj
In miren tudi, dokler
Ne pade v greh nazaj.

Vse, kar je kdaj zagrešil,
Pomanjšati umè,
A kar storiti sklène,
Storjeno vidi žè.

Anton Medved.

Dopis iz Češkega.

Deset let je tega, kar je prihajalo v Pragi dvakrat na teden ob 6. zvečer večje število učiteljic in učiteljev v mestno žensko šolo v šolskih ulicah. Zasedli so mesto v veliki šolski dvorani ter se razveselili, ko se je na vratih prikazal sivolasi gospod visoke vitke rasti s svojim prijaznim in milim licem. Bil je ta gospod Jan Lego, uradnik češkega muzeja, ki je prihajal iz ljubezni do slovanske ideje, predavat nam najprej v slovenskem a pozneje tudi v hrvatskem jeziku. Najprej smo čitali „Nemčevo babico“ ter se učili iz nje izrazov in slovnic.

Blagodoneči, zveneči slovenski jezik, kakor nam ga je čital gosp. Lego, ugajal je vsem nepopisno. Iz simpatije do bratskega nam naroda slovenskega smo se učili tega jezika, ter jeli ga ljubiti. Lego je s svojim entuzijazmom za Slovence še poživljal naše sočutje, da smo vzplamteli še v večji ljubezni do njih. Ko smo predavanje razumele, vstregel je naši želji ter nam dal naslovov slovenskih učiteljic, da bi tako imele živo zvezo s slovenskimi sestrami, s katerimi bi se podpirala slovanska vzajemnost a pospeševalo še bolj znanje jezika.

To dopisovanje ni, žal, trajalo dolgo, a to ni vendar zmanjšalo ne predrugačilo simpatije do Slovencev in sočutja za vse, kar se je dotikalo njih. Toliko sem Vam hotela povedati, ljube slovanske sestre, da boste vedele kako čuti za vas bratski narod, ki plamti za vas v resnični bratski in sestrski ljubezni, ki ne obstoja le v praznih frazah, ampak se kaže tudi v dejanji, da si je visoko na severu in je med nami in Vami mogočna nemška stena. Bil je takrat prvi tak krog, ki se je učil slovenski, a bil ni zadnji; ko smo po dveh zimah zvršile slovenski in hrvatski tečaj, sledili so nam drugi učenci. Sodite potem, so li nam Slovenci mili! Bodite si v svesti da one učiteljice in učitelji, kateri gojè v sebi ljubezen k slov. narodu, bodo to ljubezen znale tudi vcepiti njim izročeni mladeži in ta ljubezen se bode potem širila v raznih vrstah češkega naroda. To sem Vam hotela reči danes za prvi pozdrav iz Češke, prihodnjič Vam napišem nekaj iz našega ženskega sveta.

Vilma Seidlova-Sokolova.

Denar in sreča.

Spisala Márica.

(Dalje).

„Če ima kaj pameti in kaj samoljubja, ne bo ga več“, reče Milena.

„Če ga ne bo, ti bo pa žal, to ti povem, Milena žal ti bo, ker ti ga še vedno —“

„Molči, ne spominjaj mi ga več, če me nočeš razjeziti. Čul je morda o moji sreči, zato je prišel, o, Irma, denar, denar, ta je mogočen magnet.“

„Ali, Milena, kako hočeš, da je znal, saj se mu je videlo iznenadenje, ko te je ugledal.“

„Komedijske, komedijske, draga moja in nič drugega.“

„In kakó te je gledal nepremično žalostno.“

„Zato ker zna, kakovo moč je imel vedno na me njegov pogled, da sem mu zanj odpustila vse, ali zdaj, zdaj ga ne pogledam več, ne spregovorim ž njim.“

Rekše zagrabi blazino ter jo vrže od vzglavja do vznožja.“

„K pogrebu jaz ne grem“, rekla je Irma po obedu, ko jo je Milena vprašala, ali pojde ž njo.

Umrla je mlada deklica iz ene prvih rodbin pri svetem Ivanu, ki je bila z Bernetovimi dobro znana.

Proti četrti uri je šla torej Milena sama do doma umrše deklice.

Mnogo ljudi je že tam zbranih, ko pride Milena.

Duhovnika sta oba tam, župnik in kaplan. Poslednji gleda v eno mer pred se; pri svojem opraviilu bil je natanjčen, vesten in strog, razven tega pa živ in vesel, kakor so zahtevala njegova mlada leta.

Učitelj Gornik je pristopil k Mileni ter se pogovarjal ž njo, dokler se občinstvo ni vrstilo v dolgo vrsto.

Pred cerkvijo postanejo in ko pogleda Milena v stran, sreča se z Denkmanovimi očmi, ki je stal tam naslonjen ob svojo sabljo.

Čutila je, kako ji je zginila kri z obraza, a za malo časa šinila tem močnejše v glavo. Obrnila se je urno na drugo stran, tam pa je baš iz vrste izstopil Gornik, ki je gledal tudi njo.

Iz cerkve je hitela Milena proti vili in ko je imela stopiti iz glavne ceste na stezo ob griči, stal je za ovinkom Denkman.

Pustil jo je, da je bila kakovih petnajst korakov pred njim, potem pa je šel počasi za njo. Veselilo ga je menda, kakor otroka, da jo je mogel jeziti in jezila se je Milena, ko je prišla v svojo sobo ter vrgla klobuk, rokavice, vse tija po postelji v nered.

Prešla je parkrat čez oči, kakor bi hotela prestriči sitno solzo ter stopila k oknu, ter le še videla, kako je mimo počasi stopal Denkman.

Pred par leti je bil Denkman uradnik pri sodišči v Trstu. Stanoval je v isti hiši, kakor Bernetovi.

Početkom srečala sta se z Mileno slučajno in redko kedaj na stopnicah; pozneje srečavala sta se česče in ne vé se, kdo je bolj pazil na odhod ali prihod družega.

Zagledala sta se in se ljubila ter si dopisovala tajno, ker Milena ni hotela, da bi še vedeli njeni stariši. Čez leto dnij je bil Denkman prestavljen in kmalu potem je prenehal popolnoma z dopisovanjem do Milene.

Preteklo jo zopet leto dni in Milena je morala slišati od prepostrežnih ljudi, da je zaročen. Potem pa nič več, do sedaj.

To in vse srečne in potem nesrečne dni prešla je Milena s svojimi mislimi, ko je ob postelji sloneč, nemo zrla predse.

Zakaj se plazi zdaj tod okoli? Si li s tem kratki čas tu na deželi? Je-li slišal o moji, naši sreči? Da, tako je; denar moj mu je na srci — oh, zakaj nisem uboga, videla bi, če bi še letal za mano! Brrr, vsi enaki, denar in le denar, naj bo potem žena kakoršna hoče!

In vendar so pri tem veliko krive žene same.

Rade trošijo bogato na vse strani, doma ni, da bi se poprijela dela; po modi, najnovejši modi mora biti vse na njih in krog njih, ne da bi si same kaj pomagale. To vse stane, stane mnogo denarja, a od kod jih vzemi mož-uradnik?

Sodeč vse enako, bojé se zakona, ter hrepené le po doti, veliki doti, in ni jim jemati v zlo.

Radi tega takó malo premislijo dekleta, ko se kdo vname za nje, hitro vporabijo priliko ter se udajo prvemu brez ljubezni. Takó hočem storiti tudi jaz, samo Denkman naj mi ne hodi pred oči, samo on ne, on ne!

Nastala je noč prej nego navadno, ker so se na nebu zbrali gosti, temni oblaki, iz katerih je od časa do časa švignil blisk in temu sledil zamolkel grom tam ob morji.

Pihal je močen veter, noseč v obraz redke, debele kaplje.

Bernetovi so baš vstali od večerje, ko zaslišijo na stopnicah zvonki glas kaplanov in globoki bas učiteljev ter ženket Denkmanove sablje.

Irma in Milena, ki je v hipu prebledela, spogledata se. Zadnja vstane in gre došlim nasproti.

„Sam Bog poslal nam je tega soldaškega fanta, da nas reši iz zadrege“, pravi po prvem pozdravu veselo kaplan, sedši s prišedšima k mali okrogli mizi.

„Ker je moral baš te dni Dolenec odpotovati, bili smo prav v zadregi, zdaj pa imamo tu izvrstno moč, kaj ne, brate?“

„Izvrstno ne, a slabe moje moči so vam vse na razpolaganje“, odvrne Denkman, poklonivši se lahko in priidši z očmi vso družbo.

Milena je bila tiha in užaljena; saj je bila prepričana, da je to le izgovor ter to med njimi dogovorjeno. Jezila se je najbolj, misleč, da jo imajo za tako malo bistroumno, da ne bo opazila njih zvijače.

Brali so svoje uloge resno, le šepetalec, kaplan, rekel je tu pa tam kaj dovtipnega, kar pa ni vzbudilo humorja, ne pravega smehú nobenemu.

„Prebrano je“, pravi učitelj, „za prihodnjič, upam, ne bo nam treba knjig; sè šepetalčevo pomočjo opravili bomo brez njih.“

„Priporočam se, gospoda igralci, da se naučite!“

Svetel blisk, ki je posvetil skozi na pol zaprte vetrnice, ter za tem močen strašen tresk, presenetil je vse takó, da so ostali tihi nekaj sekund. Irma, ki je med igro sedela s knjigo v roki, je pristopila k družbi.

„Zdaj ne morete v vas, nikakor ne“, pravi vstopivši Berné, „če ste končali, sedite tu in zabavajte se. Milena, pojdi po butiljko našega in nali gospodom. Zginil je v vratih, zunaj pa je razsajal vihar in debele deževne kaplje so pluskale ob okna.“

Sedli so okrog mize. Irma kraj učitelja, njima nasproti Denkman, kaplan in Milena pa vsak na en konec mize.

„Kaj ste čitali tako pazno?“ vpraša učitelj Irmo.

„Le ultimé lettere di Jacopo Ortis.“

„Aha, laški Werther!“ vsklikne oni.

„Pustite Wertherja, kaj Werther, nič Wertherja, kaj

ne gospodičina, mi dva ga nimava rada“, pravi kaplan Mileni.

„Da resničo povem, ne; dasi imam rada, da mož ima srce, da čuti, globoko čuti, vendar je ta junak pretiran.“

„Gospodičina govori prav takó, kakor mislim jaz“, pravi Denkman, a ona se ni ozrla vanj, kakor je morda mislil.

„Sentimentalen, presentimentalen je ta junak in to vsi trije Wertherji v vseh treh jeziki“, pravi učitelj.

„O prosim“, dé Irma z gracioznim poklonom in zapeljivim pogledom; „moj Werther — Jacopo Ortis, katerega zdaj čitam, je plemenitejši od nemškega, kajti ne samo ljubezen do nedosežne ljube, nesreča njegove domovine in bolest, da je bil iztiran iz nje, katero je takó ljubil, gnala ga je v smrt.“

„Saj piše tu, glejte: „Edini plamen, ki oživlja še trudno moje telo, je upanje, da poskušam osvoboditi kedaj svojo domovino.“ In tu le zopet o tlačiteljih njegovih rojakov: „Hočeš, da beračim zavetja in službe v deželi, kjer me smatrajo tujcem in od koder bi me mogel izpoditi kapric vsacega ogleduha?“ In tu piše zopet ponosno: „Nesrečni smo, a ne slepi, ne podli, ne manjka nam poguma, ampak moči.“

„Njegova nesreča in žalostni konec njegov, dá se opravičiti, on je bil nesrečen v vsem.“

Govorila je to s prijetnim, melodijoznim glasom in primernim povdarkom, da so vsi strmeli vanjo, posebno je učitelj zrl zamaknen na mala rudeča usta, ki so se odpirala malo in naglo.

„Kdor je pisal Wertherja, Ortisa, Zorina, moral je biti blag človek; imeti blago, čuteče, usmiljeno srce za ves človeški rod. V vseh treh so divne misli, krasne slike in prizori, ali junak, junak!“ rekla je Milena.

Ko odložimo knjigo, smili se nam trpeci junak, a smili se nam ne radi nesrečne svoje ljubezni, ampak radi bolnega svojega duha. In Werther je med temi največi bolnik.

„Glejte, De Amicisvega otroka, ki daruje iz hvalnosti zavitek žebljev, katere izdeluje njegov oče; otrok, ki kazaje ljubezen svojo do prijazne gospé, ji pošepeta na uho: „Moj oče dela ščete!“ In če pustimo otroke, nadaljuje razvneti Milena, „poglejmo junaka — učitelja njegovega. Nesrečno zaljubljen je kakor Werther, le časa nima toliko, da bi mogel premišljevati nesrečno svojo ljubezen. Preganjan po svojih nadzornikih, katerih ima malone toliko kakor učencev, vrhu tega najslabše gmotne razmere, pomanjkanje; pri vsem tem pa je krepkega duha, pogumen, da dospé po devetih trudapolnih letih do boljše sreče. To je junak in ne oni, ki ga maje vsak veter.“

Razvnela se je bila samega oduševljenja, temna rudečica je zalila njen bolj blede obraz. Govorila je mirno brez gestikulacij ter svojemu govoru dajala življenja le sé svojimi očmi in s povdarjanjem važnih besedi.

Ker ji ni mogel oporekati nobeden, vjemali so se vsi v tem ter vzajemno pobijali ono pretirano sentimentalnost v vezani in nevezani besedi.

Pozno v noč so odšli igralci diletantje. Irma in Milena sta jih spremili do vrat ter potem molče in zamišljeno stopali nazaj po stopnicah do svoje spalnice.

Denkman ni mogel prehvaliti Mileninega zdravega mišljenja in bil navdušen zanjo bolj nego kedaj.

Učitelja je spremljala Irmina podoba kakor senca, na uho njegovo donele so vedno le njene besede; kaplan je pa molčal, potem, ko je pohvalil Bernetovo izvrstno vino.

V mali, prijazni hišici ob cesti vbadalo je kaj marljivo pri nizkem oknu mlado, bledolično dekle.

Le ko je končala droben listič ali malo cvetico pri finem svojem delu, ozrla se je po cesti navzgor ter za tem zopet vezla dalje.

Bila je mala, drobna stvarica, ki je sedaj bila videti bolna od prevelikega napenjenja pri sitnem svojem delu. —

Bled, okrogel, pravilen in krasen obrazek njen razsvitljevali sta dve veliki, kakor oglje črni a navadni, dobri, negloboki in neizrazni očesi.

Bila je Ema Jenkova, ki je z delom svojim pomagala svoji nepremožni rodbini.

Učitelj Gornik jo je videl ter se vanjo zagledal, povedal ji, da jo ljubi, sprejela ga je, če ne posebnim veseljem, vsaj z iznenadenjem ter se z njim zaročila.

Vsak dan po šoli je bil pri nji ter njo, ki je skoraj zmiraj sedela molče, kratkočasil z anekdotami in dogodki, ki so bili časi malo duhoviti, včas pa nič.

Ona se je pa smejala vedno prav topo in to tem bolj, čim manj smešno je bilo. Govornik pa ni opazil tega, videl je lepa rudeča njena usta in dve vrsti belih zob.

Sedaj ga ni bilo že dva dni, včeraj je prišel ter bil proti svoji navadi jako malobeseden in odšel je tudi prav hitro. Ema je bila ena onih oseb, katerim je vse enako in katere spravi malo katera stvar iz navadnega tira. Vendar pri oknu sedeč, je premišljevala, kakova sprememba se je mogla zgoditi z njenim Matejem. Da bi ji bil nezvest, se ji ni še sanjalo; kako neki, ko ji je ne da bi ga vprašala po tem, zagotavljal tolikokrat, kako prisrčno jo ljubi!

Eh, pa delo mi gre tako brez njega bolj od rok, mislila si je ter hitela vezti dalje.

Solnce se je že nagnilo k zatonu, ko potrka Gornik ter za tem urno vstopi k delavni svoji Emi.

„O vendar kje si bil do zdaj?“

„Eh, kje neki; v šoli“, odvrne on nevoljno, „potem pa pol ure s kaplanom pri Bernetovih, zdaj je takoj noč.“

„Slabe volje si videti nocoj, kaj te je razsrdilo?“

„Paglavci v šoli, kdo drugi? Oditi pa moram kmalu, veš, ker nocoj imamo vaje; prišel sem samo, da te pozdravim.“

In bil je res slabe volje, a ne radi šole, ampak ujezila ga je Irma, ki mu je ves čas zabavljala ter ga mučila.

Jenkova Ema je nesla namreč nekaj dela k Bernetovim; Irma jo je videla in ko je izvedela, kdo je, zvabila jo je k sebi, da jo spozna.

Sè smehom govorila je potem Mileni o njej ter bolj nego čez njo zabavljala je čez Gornika, ki si je izbral „punčiko“.

Ko je bil danes gori v vili, prepričevala ga je prej sè smehom šaleč se, a potem resno, da Ema ni zanj. Prepričala ga je takó, da je sklenil sam pri sebi ji dati slovó. Dejal pa ni ničesar, le v zadregi zvižal si je dolgo, dolgo svojo smotko, govorjenje njeno pa mu je prijalo in zdele se mu je jako laskavo.

Prišedši k Emi pa, razdril se je sklep upadel mu je pogum. Gnila ga je dobrota njena, ki je izvirala bolj iz nevednosti in plitvosti, nego prav iz srca — najbolj je nanj uplivala njena lepota.

Lepega popoldne šli sta Irma in Milena v mesto nakupovat raznih stvari. Ker sta odpravili zgodaj, predlagala je Milena, naj bi šli na „Molo sv. Carlo“, od koder se vidi takó divno na odprto morje.

Jesensko solnce je jelo zahajati. Oblaki od ognjeno-rudečega do najbolj nežnega roza in od pomarančastorumenega do skoraj bele barve igrali so se ob solnci na obzorji, kažoč razne slike in forme.

Ni ga lepšega razgleda, nego je oni ob zahajajočem solnci na odprto sinje morje. Milena, ki je imela mnogo čuta za naravine lepote, je stala zavzeta skoraj na samem robu luke.

Na desni in levi strani so stali manjši in večji parobrodi tu in tam pa ladije z jadri in brez jader. Skoraj pod zidom, kjer je stala Milena, bil je čoln in v njem ribič, ki je sedel mirno in hladokrvno, kakor bi bil sam. Ne mené se za gledalce na luki, držal je svoj trenek v roki ter pel pred se preprosto dalmatinsko pesen.

„Glej, kakova idila, Irma“, opomni Milena, „glej ga, kako se ziblje v čolnu oh, zavidanja vredni človek!“

A Irma ni videla, ne slišala svoje tovarišice.

Življenje na luki postajalo je vedno živahneje. Vozovi so drdrali, črni mornarji vpili drug na družega, parobrodi so žvižgali, ropotala težka bruna in železni drogi, katere so nakladali na ladije.

Meščani so se začeli sprehajati in važno govoreč in razpraljačó nevažne stvari šetali se gori in doli. A tudi tega ni gledala Irma.

Prva ladija tu ob kraji „Minerva“ ta jo zanima. Mlad gospod stopa urno po nastavljeni deski z luke na ladijo ter prihaja iz nje vedno srditejši. Mornarji njegovi pa hite znašati razne stvari na suho ter je vkrcajo v drugem redu molčé in v strahu.

„Glas, rast, kretanje to vse je njegovo; da, Anton je“, pravi poluglasno Irma, prime Mileno za roko in obe odideta od kraja.

Po deski na suho je prišel mladi gospod, ki je obračal Irmino pozornost na se, baš tedaj, ko sta šli oni dve mimo. Popravljaj si je zapestnici ter jezno mrmral v polno svojo svetlo brado, kar se njegove oči ustavijo na Irmu.

Naglo vzdigne klobuk ter s popolnoma drugim izrazom na svojem obrazu pristopi k njej ter ji podá svojo roko.

„Kako naključje, gospod Petris, kaj ste prišli sedaj, ali odhajate iz Trsta? Ah, da, skoraj bi bila pozabila — gospodična Berné, gospod Petris, trgovec.“

On se pokloni ter pravi: „Ne, milostna, jaz sem zdaj stalno v Trstu, a nekaj svoje trgovine sem dal vkrcati. S temi ljudmi je res križ, a prišel sem pa vendar še o pravem času, da sem rešil — kaj pa vi milostiva, žalujete, če me ne moti vaša obleka.“

„Da, po svojem soprogu“, odvrne ta ter vzdignivši glavo, pogleda mu naravnost v oči, da bi videla učinek svojih besedi. On pa ni spremenil svojega izraza ter z navadnim prejšnim glasom jo vpraša, obrnivši še za trenotek tudi v Mileno, ali sme ž njima nazaj v mesto.

„Kakor vidim, gospod Petris, najini osodi sta si podobni“, pravi Irma ogledujú klobuk njegov in črn ovoj ob njegovi rami.

„Da znaki žalosti so po moji materi, katere sem oblekel, ko sem je komaj odložil po svojem očetu. Ali imate še daleč, če smem vprašati?“

„Daleč, celó do svetega Ivana“, odgovori Milena, do katere se je bil obrnil Petris.

„Da, sedaj ostanem še mesec dni pri dobri svoji Mileni, potem se pa vrnem zopet v opustošeno svoje stanovanje v mestu“, pravi žalostnim glasom Irma.

(Pride še).

Ta zadnji hip.

V poljub daj usten svojih

„Rubinov“ kras,

Poglej le enkrat ljubko

Mi še v obraz!

Očij naj gledam tvojih

Nebeški čar,

Prej ko usode krute

Me stre vihar.

Glej solnčice pomika

Se že za hrib —,

Oh, ljubi me — kot nekdam

Ta zadnji hip!!

Kristina.

Kakšna naj bo soba za bolnika?

Najboljšo in najprijaznejšo sobo za bolnika! To je prvo, kar navadno zahteva vsak zdravnik. Soba mora biti prostorna in mirna, na vsak način ne sme biti taka, da se hodi skoz njo v druge sobe. Kjer je mogoče, priporočati je za bolnika celó dve bolniški sobi, jedna za ponoči, druga za podnevi, tako da se jedna vedno lahko zrači in snaži, ne da bi to neobhodno potrebno delo nadlegovalo bolnika.

Bosanske vile.

Spisala Antonija Kobler.

Mlada Bosanka pripovedovala mi je na moje vprašanje, kaj ve o „bosanskih vilah“, sledeče:

„Naše vile stanujejo v visokih zelenih gorah, kamor stopi redkokrat človeška noga. Glavno bivališče jim je na „Vlašiču“.

„Na Vlašiču, blizu Travnika?“

„Da, Vlašič je visoka in velika planina, visoka na Vlaskej gomili 1919 m. Na vrhu je velika planina z bujnimi pašniki, a okolo so smrečne in borove šume.

Vlašič planina razprostira se na daleč, noge ji peró tri reke: od severa Ugar, od izтока Bičela in od juga Lašva. Po planini pa izvira mnogo bistrih studencev, najhladnejši je „Devečan“, ali „vilensko ogledalo“, kakor ga imenujejo domačini najrajši. Ta studenec izvira na najvišjem vrhuncu planine. Proti Travniku so obrnjene visoke pečine, v katerih imajo bosanske vile svoje gradove.

Krasoto teh gradov vidi redko kedaj človeško oko. Le največji naši junaki so jih videli. Ti podzemeljski gradovi, katerim ne ve nobeden uhoda, imenujejo se „devečanske stjene“. Nad temi pečinami je gori omenjeno „vilinsko ogledalo“. Voda je mrzla, kakor led, a čista ti je, kakor najlepše zrcalo. K temu studencu pridejo vsako jutro vile, kopajo se, češejo nad vodo svoje dolge, zlate lase, ogledujejo se v čistem vodenem ogledalu in umivajo svoja krasna lica.

Srečne pastarice so že večkrat našle zlat glavnik, katerega so pustile vile pri vodi. Srečni pastirji najdejo in pobirajo izčesane lase, jih zavijajo in skrivajo na svojih prsih, kakor najdražji talisman. Po navedenih jutranjih opravkih šetajo vile po zelenih livadah, med veselim smehom in ljubkim pogovorom, nabirajo cvetja, pletejo kitice, ter ž njimi krasijo svoje divne, bujne, krasne prsi.

Ko se tega ljubkovanja in pogovarjanja naveličajo, posedajo po zeleni travi in prično s svojim zvonečim glasom peti, mile ljubavne, a najrajši junaške pesmi. Poje s tako milim, presrčnim glasom, da se duša in srce v neizrečeni milini topi čistemu, kateremu je sreča mila, da jih sliši; zdi se ti, kakor da pojejo angelji v raju.

Kedor je to petje slišal, ne more ga vse svoje življenje pozabiti. Jaz sem bila tako srečna, da sem slišala to prekrasno petje, in še danes mi done po ušesih ti mili glasovi.

„Pa si jih tudi vidila?“

„Da, ko sem še bila v Plakarju, seveda še mlada in lepa, pasla sem ovce z bratom na Vlašič planini, poslušala sva jih ravno zjutraj, skrita v pečini za grmovjem. Približale so se nama, prijele se za lepe svoje bele roke in pričele igrati in plesati kolo. Oči, pamet in srce je bilo začarano od divne njih krasote; nisem mogla očesa obrniti od njih. Lice jim je bilo kakor solnce veličastno in lase so imele zlate. Na glavi so imele spletene krone, okinčane z malimi, blestečimi se zvezdicami

in v sredi čela pa jim je trepetala danica, okrožena mladim mesecem. Okolo tankega pasa so bile opasane zlatim pasom, okinčanim z dragocenimi kamni, leskečimi se kakor zvezde v jasni noči. — Noge, da, male nožice, so se komaj dotikale tal; zdelo se mi je, da so plavale v zraku. Dihati si nisem upala: brez sape sem v nje strmela. Da, tako so krasne, tako mile, pa tudi ponosne, te naše bosanske vile.

Toda ne vidi se jih lahko. Ako koga opazijo, zginejo v oblake. Ako jih motiš, kadar pevajo, ali se zabavajo, gorje ti, gotovo se ti osvetijo, kar je že marsikdo skusil na razne načine.

Tudi jašejo rade. Po noči jemljejo najlepše konje s paše ali iz hleva, ter jašejo vso noč v največjem diru po polju, planinah in livadah. Kedar se dani, je že konj na svojem mestu, toda znojen in brez podkev. Konj ne jemljejo siromašnim ljudem, ampak takim, katerim se hoté osvetiti, ali pa oderuhom, brez razlike vere; celó duhovnikom in hodžam ne prizanašajo.

V prejšnjih junaških časih so se vile rade prikazovale dobrim, poštenim ljudem. Posestrovale so krepostne junaške deklice, pomagale revnim a blagim mladencem in revnim rodbinam; posebno rade so dajale siromašnim, pa poštenim dekletom ruhe (bale), kadar so se možile; svetovale so poljedelcem in živinorejcem, posebno pa so odlikovale junake. Velike junake so pobratile, v kar so bile prisiljene, ako je junak iznenada katero njih prijel za zlato pletenico in jo obdržal. Vila mu je dala potem sabljo v desnico in ako je umel lepo peti, dala mu je gosli in tamburico ter se z njim pobratila. Svojega pobratima je učila janaštva v boju; učila ga lepo peti, svetovala mu v vseh slučajih, spodbujala ga v domoljubju, hrabrila v boju, pomagala mu v ljubezni in ga branila vsakega zla.

Kadar je pobratim umrl, naj je bil pesnik, ali junak v boju, zasadile so mu na grobu, nad glavo, lipo, da so ptice razveseljevale pobratima v grobu.

Grob so obsadile s cveticami, da so vabile dekleta k osamelemu grobu, da se razgovarjajo o junaku, počivajočem v gomili. — Blizu gomile so odprle studenec, da je privabljal tuje potnike, kateri naj čujejo o delih slovanskega junaka. Učile so tako druge junaške in ljubavne pesmi in vpletale v nje pobratimovo ime, da živi njegov spomin na veke.

Denar in sreča.

Spisala Marica.

(Dalje).

Ker je Petris na vse to le molčal, mignila je Irma mimogredočemu vozu. On pa je ostal na mestu in je zaklical: na svidenje! roke si miso dali.

„Poročnega prstana nima“, rekla je še Irma, kakor sama pri sebi, potem pa nista več spregovorili do doma.

Druzega dne je nesla Milena nekaj svojih in očetovih dopisovanj na pošto.

Imela je od doma svojega do tja le kakih deset minut. Ogrnila je plašč ter na glavo zvezala belo lahko volneno ruto.

Vreme se je od včeraj jako spremenilo. Sivi oblaki so prepregli nebo, v zraku sta se pa bila za obstanek dva vetra jug in sever. Bil je ta dan pravo nasprotje s prejšnjimi toplimi, skoraj poletnimi dnevi. Lil je v dušo in srce neko nepopisno otožnost ter vplival akor vsi taki dnevi, jako slabo na ljudi.

Vstopivši v poštni urad, vidi pri mali mizici Denkmama, ki je pisal.

Ozrl se je vánjo, ko je odprla vrata in če je bila še tako nevoljna, morala se je nasmehniti, ko je naglo vstavšem padlo però ter se zabodlo v tla in prebrnila se stolica. Bil je ves v zadregi ter ves zardel ponujal je roko, saj se mu je zdelo, da mu je bila zadnjič v vili prijazniša, nego je bila navadno. Njegova zadrega jo je malo razvedrila in prav dobrovoljno in se smehom mu je odgovorila na par vprašanj. Malo se ji je smilil v svoji zadregi, malo pa ji je ugajalo njegovo viharo otročje vedenje in če si je še tako tajila, popolnoma zatreti vendar ni mogla svoje ljubezni do njega. Ko je Milena odhajala, dovršil je tudi on svoje pisanje ter šel naglo za njo po stopnicah navzdol. Denkman pa ni kazal da bi se hotel posloviti. Tam, kjer se začenja strma pot ob griči, ustavi se on hipoma, krepko vpré svojo sabljo ob tla, pogladi z levo brke svoje in pravi:

„Gospodična, danes dva tedna mi je odpotovati.“

„Tako?“ vprašala je ona, ki je bila korak pred njim ustavljena, ozrši se nanj.

„Da, odpotujem in več Vam ne bodem na poti.“

„Na poti meni?“

„Da, nadlegoval Vas ne bodem več.“

„O prosim.“

In pričela sta nadaljevati počasi svojo pot oba ob enem. „Vidite gospodična, kakov dan je danes, mrtev, žalosten, brez solčnih žarkov — tako hladno, mrtvo in žalostno je v mojem srcu, gospodična.“

„Bojujeta se jug in sever, zmagal bo sever razpodil oblake in zopet bo sijalo svetlo sonce“ pravi ona smeje se.

„Sijaio, a ne v moje srce, tam bode mrtvo vedno, vedno.“

„Kakor na vse, vplival bode lep dan tudi na vas, gospod Denkman, ta otožnost je nasledek le takega vremena.“

„Vidim, da ne smem govoriti v primerah, ker me nočete umeti, a govoriti hočem, ker naju je osoda privela danes skupaj.“

„Gospodična, kriv sem in ne zagovarjam se — a jaz Vas ljubim in ker me Vi tako prezirate, neti to še bolj — ljub — ne, ker me Vi prezirate, zato je tema v duši moji.“

„Odšli bodete, videli me ne bodete več in zopet prisije sonce v Vašo dušo, da Vam govorim tudi jaz v podobah.“

„Če mi ni prisijalo v treh letih, mi tudi ne bode več.“

„Oho, gospod Denkman, počasi; zdaj tri leta odpotovali ste še le iz Trsta.“

„Da in od tedaj je tema v mojej duši.“

„Tako najivni, gospod Denkman, ali mislite, da se nič ne zve tu v Trstu? Ste li mogoče zamenjali ono z dvajset tisoč z eno, ki ima petindvajset“, de ona ironično.

„Vi ste zvedeli nekaj, a zvedeli niste vsega. Stvar je taka le — če mi verujete, in da mi verujete, zato Vas prosim.“

„Bil sem nastavljen prav doma. Oče je zvedel za najino dopisovanje, a rekel ni ničesar. Takrat, ko so nehala moja pisma do Vas, zabajal sem ž njim tako je hotel oče, k bogatemu trgovcu, ki je imel edino bogato lepó hčer. To je namerjal meni moj oče. Meni se je dopadala, kaj bi Vam tajil, lahka in živa, in lahlomišljena v notranjem, pravo nasprotje Vaše, očarovala me je, ko sem bil pri njej, a proč od nje spremljala me je le mila Vaša podoba, ker njena ni bila dovolj krepka, da bi Vas bila izbrisala iz mojega srca. Oče moj je silil v me, naj se vendar odlocim, ker nevesta bo bogata in ne bo ji manjkalo ženluov. Nekega večera bil sem zopet tam. Pustili so naju sama. Opravljena je bila jako koketno in dražila me je bolj hudomušno, kot nikoli — premagala me je, povedal sem, da jo ljubim — lagal sem se. Zaročili so naju. Kmalu potem predstavijo me v Gorico in z mojo nevesto zgodilo se je, kakor z Vami, kmalu jej nisem pisal, pa tudi mislil nisem več na njo. Misli moje so uhajale vedno le sem do Vas na jug. Ona me je samo omamila za one trenotke, ko sem bival pri nji, več ni premogla. Misel na Vas mi je bila sladka ter pred dvema tednoma sem prišel prav vesel semkaj, sodeč, da ste Vi pri sv. Ivanu.“

„Vedeli ste torej, da me dobite, ko ste prišli onega dne s kaplanom in učiteljem v vilo?“

„Ne, tega ne, vedel sem, da ste v tem kraju, a še sanjalo se mi ni, da bi Vas mogel tam dobiti. Res, gospodična, dovolite mi, da Vam čestitam, sreča Vam je bila mila in to me prav srčno veseli.“

„Hvala“, rekla je ona hladno in resni njen obraz se je pomračil.

„Predolgo sva že hodila do tu, kaj si bodo mislili moji doma: Z Bogom!“

In stekla je ter zaprla za sabo težke železne duri, on pa je stal tam in ko se je ona še enkrat ozrla, srečale so se njujine oči.

Padal je oni dolgotrajni, dolgočasni in počasni jesenski dež, ki se ljudem zdi, da gre do kosti, nejevoljni in razdraženi so oni, ki sede v suhi, gorki sobi; kaj še le oni, ki morajo v takem iz hiše! Povsod je vlažno in povsod blatno.

Učitelj Gornik je šel popoldne v šolo ter bil sam sebi tako pomilovanja vredna nesrečna stvar, da se je pač večkrat povprašal, čemu neki živi.

„Neumno, bedasto je moje življenje“, sikal je med zobmi, ko se je ogibal, da bi ne stopil tu v kup blata, a je tam še huje zabredel vanje. Na pozdrave srečajočih

ga ljudi, zamrmral je nekaj, na one njegove mladeži pa je šel molče mimo.

„Kaj imam od življenja? Ubivati se z dečadjo od zore do mraka, dečadjo, med katero je toliko hudobnih, nevhvaležnih otrok! Gaziti blato cele tri mesece in pihati potem druge tri mesece silne vročine — in?“

Ema? Irma pravi prav, če trdi, da ni za me; no — je to listu podobno: je to list, ki more pisati učiteljeva soproga? saj smo že na konci devetnajstega stoletja in ne ob času, ko je bil učitelj občinski blapec. Ošteva me, zakaj me ni, če razumem prav to mešanico slovenščine in italijanščine. Grozen list, ko bi ga Irma videla! Za ves svet ne!

Tu le je bila pač najboljša in mislil sem, da mi bo njena lepota za vse — bo — dolgočasna mi je postala že ta lepota. In Irma, kako je zmenoj prijazna, izobrazena, fina, lepa žena! Jaz pa navezan tam doli! Vrag vzemi vse blato. Ah življenje, neumno, bedasto življenje.

Tudi Gornikovi otroci so čutili onega popoldne učiteljevo jezo, vsaka najmanjša napaka, najmanjši nemir ga je vznemiril.

„Gospod učitelj, ta list je dala gospa iz vile“, je rekla ljubezniva lepa deklica, ter mu izročila Milenino pisemce. Ko bi bila revica vedela, da bode s tem listom boljše volje njen učitelj, dala bi ga bila pač že prej, a kaj ko je bil tako jezen!

„Ker ne vidim od Vas nobenega sporočila in ker je čez tri dni že oni dan našega produciranja, prosim da pridete nocoj ob pol osmih k nam. Imeli bomo tu predzadnje vaje, zadnje vaje pa pojutrašnjem na odru. Na svidenje?“ Milena Berné.

Kratke in male vrstice, ali kakov je bil učinek! Milena je je pisala v strahu in upu, da vidi zopet Denkmana. Irma se je veselila, da bo mogla zopet zabavljati učitelju, ter tako preživeti vsaj nekoliko prijetnejše dolgočasen večer.

Učitelj Gornik je pozabil Emo in blato in bedasto svoje življenje in Denkman, ko mu je učitelj naznanil, je komaj čakal ure, saj Milene ni videl od zadnjega pogovora več in kaplan sufler, mel si je roki tudi zadovoljno ter dejal; pa ga bomo zopet pili!

Zbrali so se pri Bernetovih vsi že pred pol osmo ter našli rodbino še pri večerji. Seli so še oni zraven ter govorili o neprijetnem in nezdravem vremenu, ter o vseh dnevnih novicah v mestu in okolici, prešli so na prihodnjo svetoivansko besedo in potem na prihodnje volitve.

„O, res, gospod Berné“, vsklikne učitelj, „Poti, poti imamo jako slabe in to mora biti vaša skrb, ko pridete v mestni zbor“.

„Čakajte, saj še izvolili me niso“.

„O, to pojde kar per acclamationem“, pravi kaplan.

„Pomagali bomo agitirati, a potem priporočamo poti, gospod Berné, poti!“ pravi učitelj.

Denkman je pa le molčal ter gledal Mileno vprašujoče, ona pa se je ogibala njegovega pogleda.

Okoli devete še le so pričeli igrati: Berné si je dal prinesiti svoj veliki naslanjač ter v njem kmalu zadremal, pri vsi dobri volji, da bi slišal igralce.

Njegova gospa in Irma sta pa šivali. Poslednja je poslušala posebno pazno, kako se igra, a kazala ni tega; le ko bi bila zapazila kakov pogrešek, bila bi opomnila. Igrali so dobro, ker nobeden igralcev ni bil novinec in svobodno gibati, znali so se tudi vsi.

Še predno so končali, je odložila Irma svoje delo, prikrižala roki čez malo mizico ter z očmi sledila igralce posebno učitelja.

„Kakor nalašč za vas ta uloga, gospod Gornik, kar bala sem se Vas, takó lepó, naravno ste predstavljali srditega, ljubosumnega moža.“

„Pomisliti morate, gospa, da je to njegova lastna lastnost — ljubosumnost; baš takó bi divjal, ko bi...“

„Ha, ha“, smejala se je Irma na pol ironično na pol ljubeznivo, „gospod Gornik!“ In zresnivši se na mah:

„Da, taki možje mi ugajajo; taki, ki so sam živ ogenj, pogumni, energični, ko je treba braniti svolo last.“

„Jako ponosen sem na to, gospa, da imam lastnost, ki Vam ugaja“, je rekel učitelj ter se galantno priklonil, prisedši k nji.

Ona se je samo lepó nasmehnila ter pogledala ga ljubeznivo.

Seli so tudi drugi. Kaplan kraj Milene, tej nasproti pa Denkman.

Berné se je vzdramil in trdil, da budi zdaj lahko vso noč.

Pogovarjali so se o volitvah in o razmerah v Trstu in njega okolici; Denkman pa je pripovedal o razmerah na Kranjskem.

Milena in Irma sta se le malo mešali v pogovor in poslednja mogla je zakriti le siloma svojo nevoljo.

Učitelju, ki jo je vedno opazoval, posrečil se je pogovor obrniti na drug predmet, pri katerem je imela Irma prvo besedo.

Berné, ki se o čuvstvih, o katerih se je razpravljalo, le malo mešal v pogovor, se je kmalu poslovil.

Milena je bila ves večer le redkobesedna in tudi Denkman je malo segal v besedo. Tem glasneja sta bila Gornik in Irma, ki sta razpravljala kaj živo je li denar sreča človeku.

„Da, da, denar je vse, gospa, vse; če imam denarja, kolikor hočem, živim kakor hočem in če imam tudi kakovo žalost, pozabim jo v veselji in zabavah, katerih mi ni težko dobiti z obilnim denarjem“; sklenil je ognjevit učitelj.

Kaplan se je namuznil nezadovoljno ter hitro vporabil nastalo pavzo, rekše; „Trčimo, no, zopet enkrat, pa pustimo naj ima denar kdor hoče; mi smo zadovoljni s tem, kar imamo“.

Milena pa je zmajala z glavo ter si mislila: Jaz bi vam pa lahko povedala, kakova sreča je denar; rekla pa ni ničesar, ker bi lahko izdala svoja srčna čustva, ko bi izpregovorila.

Denkman si je pa Milenin molk in zamišljenost razlagal po svoje in bil obeh takó vesel, da je pri odhodu dolgo obdržal Milenino roko v svoji ter jo lahko stisnil.

Irma in Gornik sta se ločila pa srčno in glasno.
(Pride še.)

po svojem duhu. Mati seveda to čuti, a žalostno dejstvo vidi se jej naravno in malokedaj se pobriga zato, da bi si pridobila sinovo zaupanje, da bi mu postala prijateljica v pravem pomenu besede. In da bi kedo prašal mater, kaj je krivo, da se ne razumeta s sinom, ne znala bi v največjih slučajih, kje tiči vzrok. Laskaje si z zavestjo, da je spolnila svojo dolžnost kot mati, odgovorila ti bo večina materá: „Hči je za mater celo kaj družega, nego sin!“

Prav za prav se začenja ta ločitev sina od matere z onim trenutkom, ko sleče mali paglavec krilce in obleče prve hlačice. Materine misli se vedno bolj sučejo okoli deklic, nego okoli dečkov. Za sinčka se da obleka narediti navadno pri krojaču, za hčerko jo napravi mati sama ali jo da šivati doma pod svojim navodom. Hčerke se potem podučujejo doma v ženskih ročnih delih, pomagati morajo tu in tam materi, kolikor se more zahtevati od skromnih otroških močij, dečki pa se pode s svojimi tovariši čez drn in strn. Vsaka mati se zanima za deklice in njih razmere, da hčerka ne pride v dotiko s slabo tovaršijo, za dečka je navadno vsejedno in tako se dogaja, da se sin nehote odlušči od domače hiše, videvši, da se nihče ne briga zanj, dočim je hčerka odgovorna za vsak svoj korak.

Proč s predsodki! Mati si osigura lahko ravno tako sinovo zaupanje kakor hčerino, če jej je seveda kaj na tem ležeče. Mati se mora pečati z dečki ravno tako kakor z deklicami. Zanimati se mora za njegove tovariše, za njegove igre, seosebno pa za njegove otroške zmožnosti, s katerih pomečjo ugane marsikatero pametno. Njeno pazljivo, bistro oko lahko opazuje njegovo mišljenje in čuvstvovanje, njegove načrte za bodočnost. A ne samo opazovanje je dano v njeno roko, ampak še veliko več! ona sina lahko vodi kakor jej je drago, posebno če razume obćevati s svojo deco prijateljski, ne vedno kakor stroga vzgojiteljica. Takoj bo vedela razsoditi, kedaj je dečko objesten, kedaj surov, ali se norčuje ali koga zasmehuje. V navadnih, prijateljskih pogovorih mu lahko pokaže pot do pravice, ne da bi v mali glavici vzbudila sum, da ga hoče podučevati. Ljubezen do čednosti in pojem časti vzbudi mu lahko na tak način v prsih, da človeku dobro de, kadar mu pride pred oči taka majhna korenina, poštenjak od pete do vrha.

Ko se razvije iz dečka mladenič, mora ga mati razveseljevati s tem, da mu i ona kaj zaupa. Pove mu naj sem ter tja kaj iz svojega življenja, pa tudi o predmetih, katere prinese človeško življenje seboj pred ali slej, naj govori. Zanima naj se za sinove prijatelje in njihove nazore in če nanese slučaj, da kateri izmed njih greši takó ali takó, naj ga nikar ne obsoja preostro, da ne rani čuta prijateljskega idealizma v srcu sinovem, ki brani prijatelja, in da ne krši sinovega zaupanja v njeno človekoljubnost.

Materin vpliv ni nič manjše vrednosti za sina, nego za hčer. Marsikatera surovost in nesramnost moška zahvaliti se ima na svojem obstanku... materi, ki ni znala ali pa je pozabila vsaditi v sinovo srce spoštovanje do plemenitega ženstva, spoštovanje, ki pa nima ničesar

opraviti s tistimi neslanostimi, s katerimi se navadno dvori praznoglavi gospodičinam in gospem.

In kaj je odgovorila neka znamenita gospa golobrademu mladeniču, ki je z vsem cinizmom trdil, da so vse ženske ničvredne? ... Dejala mu je: „Kako Vas omilujem, ubogi, mladi mož! Kakšna je morala biti Vaša mati, kakšne so bile Vaše sestre, da tako govorite!“ ...

Čprav si mož prisvaja logiko, kot poseben dar, kateri dobi vsak že pri rojstvu — najbrž od Rojenic — vendar obsoja vsako ženo vedno po uzorcih istih žen, s katerimi je obćeval. Najprej si vzame za vzgled mater, potem sestre, pozneje ljubico(e), končno pride na vrsto soproga. Materin vzgled pa je merodajen, kajti čisto se je pripetilo, da je mož še vedno veroval v blage ženske značaje, čprav je imel ničvredne sestre, neznačajne ljubice in še slabšo soprogo, a mati je bila ženska po božjej milosti.

Torej, matere, katere vas je Bog oblagodaryl s sinovi, ne mislite, da moškimi ni treba nežne vaše ljubavi! Ne odtujite si sina niti za korak ne! Slediti morate razvijajočemu se duhu malih sinov, kajti iz njih postanejo veliki, iz njih se razvijejo možje, kateri so poklicani, da pozneje vzamejo v svoje roke odgovornost za usodo svoje soproge, svoje družine!

Priredila Márica II.

Ob glogovem grmu.

Jeseni, ko umira zadnja roža,
Po ravni hodim pokošeni
Sam samcat — zdi se mi, da glogov grm
Ob gozdu vabi: Sédi k meni!

Pa gole veje té pogledi moje,
Na njih pripeto mehko gnezdo!
Pomladi slavec tu je drobolél;
Pod južno zdaj prebiva zvezdo,

Kjer belocvetna mirta zeleni,
Na deblu on popeva njenem,
Deželo rajsko ziblje v rajski sen —
A jaz samevam tu in — venem.

Anton Medved.

Denar in sreča.

Spisala Márica.

(Dalje).

Dolenec in drugi veljavni možje ki imajo prvo besedo pri Sv. Ivanu, ne bili bi postavili za kandidata v mestni in deželni zbor mirnega in malobesednega Berneta, ko bi ne bilo tako velike potrebe.

Prvič se je Berné sam branil, ker si ni hotel nakopavati skrbi, drugič pa, dasi ni bil posebno star, bil

je jako slaboten. Potreba in sila narodne stranke bila je pa velika.

Nasprotna stranka bila bi proti komu drugemu gotovo zmagala — saj ni bil odločilen sam Sveti Ivan. — Berné pa se je bil v tem malem času priljubil povsod; ker je storil okoličanom že mnogo dobrega in — na denar mu tudi ni bilo treba gledati — mogel se je meriti z nasprotno stranko.

Okolica tržaška je glede tega še vedno prav na slabih nogah. Ni čuda; ljudje so večinoma revni ter imajo od danes do jutri, ne pa toliko, da bi mogli pošiljati svoje sinove v srednje in višje šole. Komaj zvrši — in večkrat tudi tega ne — ljudsko šolo, mora v rokodelstvo; za to nima okolica inteligence, nima mož, ki bi se mogli v zboru uspešno potegovati za pravice proti jezičnim in učenim italijanskim doktorjem.

Kaplan, in učitelj sta agitirala — tajno se ve da — in mora se reči, da sta veliko pripomogla k Bernetovi izvolitvi.

V nedeljo je imel torej biti osodepolni dan. Zjutraj volitve, zvečer pa „beseda“ in tega dneva so pričakovali težko vsi naši znanci iz raznih razlogov.

V soboto zvečer po glavnih vajah v dvorani, spremlila sta Denkman in Gornik Irmo in Mileno domov.

Kaplan, videč, da je odveč, se je ustavil v spodnjih prostorih, kjer so bili glasni pevci, večinoma volilci. Tu se je govorilo in napivalo prihodnjem poslancu do pozne noči. Vreme je bilo lepo, hladno, brez vetra, nebo temno plavo, a brez meseca.

Gornik je dvoril nocoj posebno Irmi, s katero sta bila nekaj korakov za Denkmanom in Mileno in do katerih se je čul od časa do časa Irmin zvonki glas, s katerim je odgovarjala njegovim laskavim besedam.

„In Ema?“ prašala je hipoma resno.

„Njej sem dal slovó, kakor ste hoteli, Irma.“

„Revica, zdaj bo pa nesrečna.“

„Ne mislite tega“, ona je jako hladnokrvna, in ne bo je zadelo hudo.“

„A vi, vi bili bi vse življenje svoje nesrečni, ko bi jaz ne segla vmes; vi ognjeni in polni življenja, združeni z njo, ki ima ribjo krv — pa takó malo duha.“

„Vsakdo se lahko zmoti, Irma, srce ga vara on misli, da ljubi, a se mu predmet samo dopada, ko pride prava ljubezen, tedaj še le spozna, Irma, tedaj!“

„In če se še motite, Mate?“

„Ne, ni mogoče; vaša podoba spremlja me kakor moja senca in vaše besede doné mi vedno tako sladko na uho, ne, ne varam se, Irma.“

Stisnil je krepko njeno ročico, ona pa ga je le molče pogledala.

Denkman je hotel napeljati govor na zadnje srečanje na pošti, a posrečilo se mu ni dolgo. Milena je govorila prav navadne vsakdanje reči.

„Gospodičina“, pretrga jej on govor, vstavi se ter zmaje z nazaj vpognjeno glavo.

„No?“ vpraša ona samo, ter ga smeje se pogleda.

„Povejte, vi me sovražite?“

„Jaz? jaz ne sovražim nobenega človeka.“

„Pa ljubite me tudi ne.“

„Oho, prenagel skok od sovražtva do ljubezni gospod Denkman!“

„In jaz vas ljubim tako neizrečeno, Milena!“

Dejal je to s tako prijetnim glasom, tako nežno, tako lepó, da se je stresla, kakor ko ji je povedal, da jo ljubi, pred tremi leti.

Vendar se je ohrabrila zopet in rekla:

„Kdo vam pa veruje, če še tako prisegate in za bičujete?“

Hotel se je jeziti, pa poznal je sam svojo nestalno narav ter vprašal samo:

„Vi mi torej ne verujete, kar sem vam pravil zadnjič o usodi svoji in one deklice, moje zaročenke?“

„Kdo vam brani izmisliti si verjetno bajko, eh, gospod Denkman, kaj boste toliko zatrjevali, saj — oprostite, veste — ne poveste iste stvari dvakrat enako. Zamerim vam pa ne, ker vas poznam, narave ste take in vem, da ne delate iz hudobije.“

„Čudno menenje imate o meni, ko se srečava drugokrat v življenji.“

„Prav tako, kakor pred tremi leti.“

„Takó? Varali ste me torej tedaj, trdeč, da me ljubite.“

„Oho, saj brez teh lastnosti bi ne bili vi. Sodila sem vse vaše male laži milo — saj se spominjate, ali pa ne — da ste n. pr. tolikokrat dejali, da ste me kje čakali, da bi šla mimo, a počasi ste priznali, da ste kje sedeli s svojimi prijatelji, ali da pridete k nam in ni vas bilo, ker ste bili v uradu, med tem, ko ste potem priznali, da ste bili v veseli družbi; glejte, vse te laži sodila sem milo in vam oprostila, ker sem morala.“

„Sedaj sem vam pa resnico povedal, da nisem nikdar ljubil one bogate neveste in da sem jaz nehal se svojimi listi do nje.“

„In če bi bilo tudi na tem kaj neresnice, tako n. pr., da se je ona zaljubila v drugega, ali celo ...“

„Kdo vam je to pravil“ — pretrga ji on besedo, ne; glejte, bežala je ona s pevcem potem še le, ko sem ji jaz nehal pisati, prisežem vam, da je tako.“

„Ha, ha vendar le laž!“

„Po njenem činu, prosim gospodičina, razvidete lahko, kako srečno sem ušel.“

„Ha, ha, vendar ne vi, ona le je nehala z dopisovanjem, ha, ha!“ smejala se je britko Milena, kajti bilo je to prehudó:

„Jaz sem le tako naštevala svoje slutnje in vse mogoče slučaje, vi ste se pa vjeli, gospod Denkman, torej nezvesta, všla je!“

„Da, všla, a potem šele, še le potem!“

In vdaril je s svojo sabljo ob tla ter krčevito stisnil njeno roko in rekel to tako pripričevalno, da mu je res verjela.

„In kje je sedaj?“ je vprašala Milena mirno, da umiri tudi njega.

Odgovoril je takoj.

„Vrnila se je in oče jima je moral oprostiti, saj veste, stare povesti.“

Prišla sta v tem do vile ter počakala drugih, ki so bili nekaj korakov za njima.

„Kaj ste se takó razjezili?“ je vprašal učitelj.

„Eh, nič“, odgovorila je Milena ter kratko se poslovila in odšla; ozrši se ali gre Irma za njo, zdelo se ji je, da se je poljubila z Gornikom.

Užalilo jo je do srca; evo nove prevare, mislila si je, rekla pa ni ji ničesar, ker se ji ni ljubilo govoriti; tudi o Denkmanu zinila ni besede.

Irma se ji je pa zamerila; ker je vedela, da misli na bogatega kupca, katerega sta srečali zadnjič; tu se pa igra se srcem, ki bi imelo biti zvesto drugi.

Spravila se je takoj v posteljo z nelepimi mislimi in ko jo je Irma nagovorila, delala se je, da spi, v resnici pa je budela dolgo, dolgo.

„Ljubim ga, ljubim pri vseh njegovih slabostih in če ga videvam, ne bodem se mu mogla ustavljati“, zdihovala je Milena pod odejo. „Ali naj se zanesem na njegove besede? Da, sedaj je mogoče resničen njegov čut ali kako dolgo? In vendar dopade se mi celó, ko ga dobim na laži; on je pač eden onih srečnih ljudi, katerim vse lepo pristaja, naj govore še tako prazno, naj bodo celó neuljudni, mora se jim oprostiti, kakor neporednim simpatičnim otrokom.“

Kako bi me jezilo, ko bi mi kdo drug zatrjeval svojo ljubezen in bi ne hotel umeti, da, kaj, da? . . . A on, on? Pri njem je kratkočasno, pri njem lepó in tega mu ne smem reči, ne smem povedati. Pač sem nesrečna! In vendar sem bogata, kar sem nekdanj želela tako srčno! In ta misel je tedaj, ki me muči, me nima li on rad radi mojega denarja?

Ko bi ga ne imela — samo en dan — oh, potem bi mu povedala, da ga ljubim, da sem ga ljubila vedno? Kaj bo, ko odide sedaj, ko sem se mu privadila? Vprašala ga bodem naravnost ter gledala ga tako, kakor kadar hočem zvedeti če laž, poznam mu na obrazu. Vprašala ga bodem: Ljubite li mene ali moj denar? Ah ne, tako ne, sram me bode. Nič, videla ga bom samo jutri še pri veselici, potem se pa zaprem in ne izidem, dokler on odide.

Kaj pa Irma? Kako čudno se vede; ljubi li Gornika? Je li sploh ona sposobna prave ljubezni! In on, ali nima že Eme Jenkove? Eh čuden svet, grd je svet —

Tako premišljeva, je zaspala še le proti četrtri uri; v sanjah pa je štela denar in Denkman ji je pomagal; videla je trgovca in Gornika ob morji, ki sta se pozdravljala prijateljsko, Irma pa mrtvo . . .

Vzbudila se je trudna in nejevoljna.

Drugo jutro so romale cele trume okoličanov glasno razgovarjajoč se v mesto. Opoludne so pričakovali Bernetovi poročila, a prišli so ter povedali, da se voli zopet popoldne po treh, da je šlo do sedaj vse v redu in da se listi nasprotne stranke prav lahko preštejejo.

Zvečer ob šesti prišli so pevci ter pričeli peti pod okni Bernetovi vile, tako nenadoma, da se je Milena stresla, ko se je pripravljala v svoji sobi na veselico.

„Pojdite fantje“, dejal je Berné se svojim mirnim glasom, „hvala lepa vam, a zdaj napravite se za „Besedo“,

jaz bom nočoj tudi med vami“. Rekši stisne pevovodji nekaj denarja v roke, ter gre med glasnimi živio - klici v hišo. Vsa Svetoivanska inteligenca in mnogo meščanske posela je zvečer prve sedeže pred odrom, ostalo dvorano pa je napolnilo preprosto ljudstvo.

Diletantje naši so bili za kulisami, le učitelj Gornik imel je zmerom kaj opraviti okrog Bernetovih, s katerima je sedela Irma. Bila je izvrstne volje, kakor se ji je videlo; smejala se je s kaplanom, kateri je tekal po dvorani od tega do onega, po to in ono ter se mimogredé nasmejal vsakokrat ali pošalil z Bernetovimi in Irmo, kakor z vaškimi dekleti in drugimi ljudmi, zato so ga vsi radi imeli in vsi radi videli. Veselica se je vršila, kakor se vrše vse take veselice na deželi: ta točka je malo šepala, za to je bila druga boljša; ta pevec je malo hripav, drugi je prijel visoko, da so ušesa bolela.

Pred igro so imeli peti pevci še enkrat. Bili so na odru že vsi — manjkal je eden prvih tenorjev.

Prišel je vendar še ob pravem času ter pomikal se s težka po dvorani — a v tem vzdignejo zagrinjalo. Urno naredi pevec še kaka dva koraka in ne da bi premišljeval dolgo, klekne prej z enim, potem z drugim kolenom spredaj na oder ter stoji tako po najkrajši poti med svojimi kolegi. Preprostemu ljudstvu se seveda ni zdelo kaj posebnega, če pride kdo drugi tod ali tam na oder, inteligenca pa se je smejala iz srca.

Milena ni bila najboljše volje. Denkman je bil v svoji črni obleki prav tak, kakor pred tremi leti in Milena je pozabila v tem trenutku, da je bilo sploh kaj časa vmes. Ko je bil v nekem prizoru sam na odru, gledala ga je izza kulis nesprestano in boječe, vse na njem se ji je dopadalo: njegovo kretanje, glas ter izraz nestalnih njegovih oči in lepega njegovega obraza.

Milena je zapazila, kako je Gornik, v svoji strastni ljubosumnosti govoreč gledal Irmo in ona njega.

Po „Besedi“ se je ljudstvo zbralo v gostilni v spodnjih prostorih. Tudi Berné ni mogel še oditi. Sel je s svojo rodbino in Irmo k okrogli mizi, kamor so potem prišli še Gornik, kaplan in Denkman.

Pevci so peli in pili ter pri vsakem novem litru kričali: živio poslanec Berne, saj so vedeli, od kod jim prihaja vino na mizo.

Pri Bernetovi mizi je bilo tudi jako živahno in veselo. Kaplan je bil nočoj kakor vedno živ in dobre volje. Oči, nsta in vse kretanje njegovo je bilo polno življenja, polno duha. Bil je malokdaj tih in malo kdaj miren. Male njegove sive, nestalne oči so prehajale s predmeta na predmet, z mize do mize in prav tak je bil njegov govor. Bernetu je posebno ugajal, zato je bil kaj vesel, da je sedel poleg Milene in Gornik poleg Irme, kakor bi to moralo biti.

Pri sosednji mizi sedel je Dolenc sé svojo ženo in petimi dekleti. Točil jim je skrbno, nazival je gospodičine ter silil piti.

Milena je bila v onih trenutkih srečna, hotela je biti srečna ter si ne kaliti sedanjosti z mislimi in skrbmi. Srečna je sedela poleg Denkmana in ko se je srečal njegov pogled z njenim ter prijel njeno roko, ni mu je od-

tegnila -- zginile so v tem trenutku vse skrbi in bila je srečna.

Par korakov pred vilo pravi Denkman Mileni, ki se ni branila nocoj sprejeti njegove roke:

„Odgovorite mi vendar, gospodičina, me li morete ljubiti? Povejte mi in jaz pridem jutri k vašemu očetu.“

„Ljubim, ljubim! kako naj povem resnico vam, ki ste me že varali tako bridko?“

„Milena, verujte mi, ljubim vas čez vse, od sedaj se ne dam več premotiti.“

„In ljubite li vi samo mene — ali —“

Hotela je reč: denar moj, a sramovala se je, on pa je naglo odvrnil; „Vas in samo vas, odgovorite mi!“

„Dasi se razum moj protivi, vendar, žal, ne morem drugače, nego da vas ljubim; glede mojega očeta pa vam odgovorim v soboto na čitalničnem plesu. Pridite, do tedaj pa naj vas ne bode k nam.“

Hotel je ugovarjati, pa ona je pospešila svoj korak ter bila se svojima roditeljema vstric.

Irma in Gornik sta šla pa jako počasi ter se pri slovesu gorko poljubila, rekši si: na svidenje!

(Zvršetek pride).

Iz krogov kranjskih učiteljic.

„Slovenski Narod“ je prinesel 13. novembra ta-le dopis, katerega je spisala izvrstna učiteljica-pisateljica: „Slovensko učiteljsko društvo“ je sestavilo „spomenico“, to je načrt o preosnovi učiteljskih plač, ter jo potom deputacije izročilo g. deželnemu glavarju — tako nam poroča zadnja št. 21. „Učiteljskega Tovariša“. Kar se tiče te „spomenice“, priznati moramo, da so kranjski učitelji lahko zadovoljni se „Slovenskim učiteljskim društvom“, ki tako lepo skrbi za njih „socijalni ugled“ in pravično razdeljenje njihovih plač. Sestavljajoči te „spomenice“ so gotovo poiskali vse vire v dosego svojega smotra, saj so posegli celo v žep — svojih koleginj. Ta „spomenica“ namreč nasvetuje visokemu deželnemu zboru, naj podeli učiteljicam vsake plačilne vrste po 150 oziroma 200 gld. manj, nego učiteljem. No, ukrepali so dosti dolgo o tem. Uže pred dvema letoma je izšla brošurica: Zar i učiteljicam istu plaču? — in „Učiteljski Tovariš“ — glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“, ki šteje, kakor sam pripozna, v svoji sredi precejšnjo število marljivo plačujočih učiteljic, ni zamudil priporočati jo svojim učiteljem — v proučevanje! — Javno in tajno popraševali so se učitelji dokaj časa; zakaj so jim kranjske učiteljice „jednakopravne“? Žive mej njimi, niso uvideli to „jednakopravnosti“. Ljubi Bog, ako je povsod taka jednakopravnost na svetu — kdo jo že tako imenuje? — Oglejmo si jo nekoliko bližje! — Izmej (circa) 180 kranjskih ljudskošolskih učiteljic so 3, reci: tri v I. prvem plačilnem razredu, 2 v II. — 22 jih je v III. plačilnem razr. Vse ostale, nad 150 v IV.! A koliko jih je med temi provizoričnimi! Med srečnimi III. plačilnega razreda so vse nadučit-

teljice dekliških štirirazrednic zunaj Ljubljane. — Učiteljice z 20 do 25 službenimi leti so IV. plačilnem razredu — mej tem, ko zavzemajo mladi, neoženjeni učitelji s par definitivnimi leti mesta III. — da, celo II. razreda! To je torej ona toliko razvпита, toliko zavidana naša enakopravnost! Žalibog, me jo poznamo le po imenu iz predalov „Učiteljskega Tovariša“. Oglej si mimo te enakopravniške pravice tudi nje dolžnosti! Učiteljica mora imeti iste predstudije kakor učitelj. Pred jedno in isto komisijo polagata svoje izpite in stopivša v resno delo svojega poklica izvršuje, stoje poleg svojega kolege, dolžnost svojo v dosti in dostikrat večjo zadovoljnost predstojnikov, nego on. Ona poučuje svoj razred, kakor on svojega, a poleg tega v dveh, treh oddelkih ženska ročna dela, katera so jeden najutrudljivejših predmetov. S tem poukom ima ona čestokrat 2 do 4, da, cela 6 ur na teden več nego učitelj. Ko učitelj, recimo sorazrednik I. razreda, razpušča mladino, počitka in pokoja željan, hiti ona še le v druge razrede k le še utrudljivejšemu pouku v ročnih delih. Ali se jo morebiti sploh varuje obremenjenja? Bog obvaruj, kjer zbolí na večrazrednici učitelj — suplira ga — učiteljica. In za ta trud dobiva naj 150 do 200 gld. manj. Zakaj? Zato, ker molči. Molči tudi o svojem marsikdaj neznosnem stanju poleg rodbine svojega nad — ali součitelja — molči, radi ljubega miru. In — kje bi pa tudi iskala pomoči? Kdó bi jo varoval, ako jo razvpijejo oni, s katerimi jo veže stanovska vez! — V krajnem šolskem svetu nima glasu, ona niti ne vé kaj se sklepa. Ako ji ni naklonjen nadučitelj in koliko nam jih je — soditi po tem, kar se vidi, čita — potem naj le gleda, kako bo prišla dalje. In potem se še čudite, da učiteljice rajši v Ljubljani zastonj služijo, nego bi šle na deželo? — učiteljici na deželi pa vzemite še to borno plačo, ki jo jima, da bode še bolj odvisna, da bode prosjčila za svojo borno hrano. Vi, učitelji, prosite in se potegujete za izboljšanje plač, da hranite svojo družino. Ker ste ločili iz svojih vrst nas učiteljice, zakaj ne ločite i svojih neoženjenih kolegov? Zakaj ne ločite onih, ki imajo po 2, 4 otroke od onih, ki imajo 6? Saj je vendar jasno, da potrebuje 6 otrok več nego 2, 4! — Me Vam stavimo vprašanje; koliko je slovenskih učiteljic, ki ne podpirajo svojcev: bratov, sester, roditeljev? In to s pritrgovanjem od svojih ust. — Ako nekatere porabijo plačo zase, krive so temu razmere, v katerih žive. Da, tudi take imamo, ki žive v razmerah, da jim ni mogoče shajati brez podpore z doma. In vzemimo slučaj, ki pa je jako redek; da bi si vzmogla učiteljica položiti krajcar na stran, ne škodovalo bi to niti njej, niti narodu, ni kolegom! Znano Vam je, s kako marljivostjo, vztrajnostjo in veseljem so jele delovati mnoge izmej nas za učiteljski konvinkt — od katerega, to ste povedali naprej, ne bodo imele nobene koristi — za Franc Jožefovo ustanovo; — one podpirajo časopisja, društva itd. Predbacivali ste nam eleganco ali če hočete: gizdavost! Nešpametno je govoriti o tem, ker je smešno. Ženska obleka je dandanes iste cene, če ne dražja, nego moška in razlog je ničev: da učitelji več potrebujejo nego učiteljice, kajti nikdar in nikjer se plače ne uravnavajo

Denar in sreča.

Spisala Mária.

(Zvršetek).

Druzega dne po obedu sta sedeli Irma in Milena sami v spodnji sobi ter delali molčé.

„Milena, si videla Emo Jenkovo, kako se je vedla hladnokrvno ter na njenem obrazu ni bilo sledu kakove otožnosti“.

„Bila je ves večer z Dolenčevim pomagačem, videla sem jo, da“.

„No, tak je za njo“.

„Oprosti, Irma, kaj pa misliš ti z Gornikom?“

„Jaz nič, on me ljubi“.

„In ti?“

„Jaz ne vem še“.

„Oprosti, veš, ali tvoje početje se mi ne dopada“.

„Kako si otročje naivna, kaj pa ti in Denkman?“

„On mi je povedal vso svojo zgodovina ter me ljubil vedno in sedaj prosi moje roke.“

„Čudno“, pravi Irma samo ter maje z glavo.

„Kaj čudno, ali misliš da me ne more ljubiti?“

„Eh, moj Bog, čudno je sedaj po treh letih“.

„Sedaj me je zopet videl“.

„In kaj si mu ti odgovorila, saj to se ti vidi, da si zaljubljena čez in čez“.

„Odgovorila mu nisem še, ker veš, kako je lahko-mišljen in — bojim se, da se ni odločil radi mojega denarja“.

„Ha, ha, noričica ti, tebe ljubi seveda; zakaj bi pa ne? če mu pa prineseš še denarja tem bolje; delj bode trajala njegova ljubezen“.

„In jaz, jaz iščem čiste, prave, nesebične ljubezni“.

„Ti si za devetnajsto stoletje preidejalna, draga moja, ali hočeš razdeliti sedaj svoj denar med uboge ter tako skušati njegovo ljubezen? Svetovala bi ne ne tebi, ne kateri drugi kaj tacega“.

„Irma, prosim te, povej, ti dvomiš o njegovi ljubezni?“

„Nikakor ne, pač pa pravim, da jo denar pomnožuje“.

Žalostno je sklonila Milena svojo glavo in solze so ji zabliskale v obeh.

„A propós; jaz ostanem še samo ta teden tukaj, v soboto ali ponedeljek pojdem v mesto nazaj, veš Milena“.

V tem je naznanila služkinja učitelja Gornika in trenotek potem sedel je z Irmo. Milena se je bila poslovila.

Prihajal je ves teden; en večer sam, drugikrat s kaplanom, ker je vedel, da ž njim bolj ustreže Bernetu.

Irma se je čudno vedla ž njim. Včasih je bila prav prijazna, drugikrat manj, včasih pa celó neuljudna.

Denkmana pa ni bilo blizu in Milena je bila vesela, ker je videla, da se je znal premagati.

Prišla je sobota. Irma je odložila svoj odhod na ponedeljek; na ples pa vendar ni šla radi svoje žalne obleke.

Z Mileno iz Bernetom je šla sestričina njena, hči nekega uradnika: lepa, živa in prijetna črnka. Milena se

je oblekla lahke, novo belo obleko; njena sestričina pa blede roza, ki ji je kaj lepo pristojalo.

Ko vstopita v dvorano, bil je že Denkman tam. Urno pride vstopivšima naproti ter ju vede do sedežev, gospod Berné se je pa spravil h kvartam v sosednjo sobo. Plesalcev in plesalk ni bilo veliko.

Iz roke v roko zginjala je Milena in vesela je bila mladega svojega življenja. In ko ni bila z Denkmanom, prizadeval si je vsak, da bi jo imel med plesi za promenado.

Milena se je sama čudila. Sestricina njena lepša je in živahnejša ter vsaj na prvi pogled prijetnejša od nje, a nikakor odlikovana, dasi je kakor ona tu — le nova prikazen Pleše seveda, a po plesu sedi tam in ni ga, da bi jo zabaval, če ne Denkman, ki dela to radi Milene.

Uboga Milena! Pač ni vedela, da so znali že vsi, ko je prišla na strani svojega starega očeta, da ima 40 tisoč. Nekaterim resno, nekaterim šaleč, šla je njena sreča od ust do ust in koncem so že vsi znali. Plesalke pa so jo zavidale, ter se tešile s tem, da zaostajajo za njo samo radi tisočev in ne radi družega.

Milena je bila pa vesela, srečna po tolikem času. Plesala je, govorila in se smejala ter ponosno gledala svojega Denkmana, kateremu se je bila zaobljubila med plesom.

„Lepa je, meni se dopade“, dejala je mlada, lepa plesalka svoji družici na mehkem divanu.

„Interesantna, a lepote ni posebne; glej njena sestričina je mnogo lepša“.

„Pa duhovita in izobražena je tudi“, trdila je prva ter zagovarjala Mileno.

„Eh, draga moja, koliko je duhovitih; a ona ima štirideset tisoč, draga moja, štirideset tisoč“; dejala je glasno navlašč, ko je prišla Milena ob Denkmanovi roki mimo. Prebledela je ter se britko nasmehnila.

„Kaj ti je, Milena moja?“ praša jo skrbno Denkman.

„Eh, nič, govori se o mojem denarji; sedaj razumem“.

„Kaj razumeš? — hočeš oditi v predsobo, da mi poveš in se ohladiš s to potjo?“

„Ne, ne plešiva rajši dalje“

In zavrtela sta se v hitri polki; Mileni pa je zginito veselje in ponosna ni bila več na to, da so se zanjo trgali plesalci.

Minoli sta dve leti.

V vili Bernetovi bilo je vse pri starem, manjkalo je le Milene in Irme.

Gospod Berné, krepak bolj nego tedaj, ko smo ga spoznali, sedi še vedno v velkem svojem naslonjači in dremlje, kraj njega pa plete nogavice gospa Bernétova.

Hipoma potrkava prav močno — gospa Bernétova hotela je že bežati — ko vstopi Milena.

„Bog s tabo, dete“, pravi oče, mati ji teče naproti ter jo duši s poljubi.

„Kakova sreča te je dovela sem tako nenadoma in kje je tvoj mož? Pa odloži vsaj svojo torbico ter sedi, hčerka moja!“

Odkar smo Mileno videli zadnjikrat, postala je bolj

resna in na njenem vedno vedrem čelu sta bili potegnjeni dve vzporedni gubi. Pogled je bil otožen, mračen.

Poročena je bila poldrugo leto ž njim, z Denkmantom, katerega je ljubila tako srčno in katerega ljubi še vedno tako iskreno. Srečna pa ni. On je vedno oni lahkomisljeni dvajsetletni mladenič: nestalen, nemiren in koliko je že prestala radi tega? Seveda, prišel je k nji vsakokrat skesan, padel pred njene noge ter skoraj jokajoč trdil, da ljubi njo in samo, njo, a se vendar v nemalu in tam, izostajal, zaljuboval se čestokrat v druge, naposled se pa vračal vedno k nji, k Mileni. Ponavljalo se je to pogostoma, prav pogostoma, vsakokrat, ko je Denkmán zagledal kako zanimivo žensko. Svoji materi omenila je Milena le, da je sprog njen lahkomisljen, očetu pa še tega ne. Bivala je v Gorici, kjer se ji je zdelo jako pusto in dolgočasno ter sedaj je vendar pričakala, da je Denkmán prestavljen v Trst. Naznanit je prišla sama veselo novico svojim starišem.

„Oh, mama, ali veste, ali ste dobili poročni list od Irme? Čuden slučaj, poročila se je z onim prvim svojim ljubimcem, onim kupcem.“

„Vem, pa on ni bil prej oženjen.“

„Kaj pa Gornik?“

Malokedaj pride k nam, v narodne stvari se rad meša in mnogo je stvari že koristil; Irma pa ni ravnala nikakor lepo ž njim.“

„Kaj vi veste, mama?“

„Kako bi ne, saj smo se še ž njim večkrat potem smejali glede tega, ker ga je dražil kaplan.“

„A da, kje pa je on, kaplan sedaj?“

„Baš pred dvema tednoma je moral v Istro, predstavili so ga baš radi narodnosti — saj veš kako je tu.“

Ker se Milena ni spomnila, da bi bila vprašala po Emi Jenkovi, moja dolžnost je, da povem njeno osodo. Poročila se je še isto leto, ko ji je Gornik dal slovo, s pridnim poštenim rokodelcem, baš z onim, ki dela še sedaj pri Dolencu.

Pridna sta oba in delata od zore do mraka ter se videta samo pri jedi in še takrat jima ne ostaje časa v razgovorjanje. In kaj bi tudi? Posebnih zahtev, visoko letečih misli ter obilo želj nimata, zato živita zadovoljno in taki ljudje so — srečni!

Kako naj se vzgajajo otroci, da ne bodo strašljivi.

Nevedni in slabi so otroci in vsled tega lahko postanejo strašljivi, sosebno pa nervozni otroci. Nekaj je že res na tem, a vendar ima največ odgovornosti tudi pri tej napaki le vzgoja.

Kjer se je že grešilo v tej točki, tam je jako težko, postaviti se po robu strašljivosti, dokler ne pride na pomoč potrebna starost in lastno prepričanje. Sploh pa ni li med odraslimi mnogo več strašljivcev, nego se nam vidi na prvi pogled? Dà, dà, marsikaterega je sram, da

bi očitno priznal svojo bojzljivost, čeprav se mu ježijo čestokrat lasje, v slučaju da hoče pokazati svojo srčnost.

Kolikrat pa se dogaja, da nevedna in nemarna vzgoja izkorišča bojzljivost gojenčeve, namesto da bi jej napovedala boj z vso resnostjo! Le spominjajmo se samih tistih zloglasnih pravljic, katere smo slišali iz ust brezvestnih pestunjev, čeprav so bile od očetov ali mater strogo prepovedane! Saj pravim, prava pravcata vzgoja za strašljivost! Namesto, da bi se otrok že iz mladih nog seznanil z našo imenitno definicijo za strah — strah je znotraj votel, okoli ga pa nič ni — straši se z najrazličnejšimi... budalostmi, katere seveda otrok verjame, razumevaje jih po svoje in stvarjaje si potem v svojej bujni otroški glavi najneverjetnejše slučaje.

Nekateri ljudje še naravnost menijo, da je celo naravno, ako so otroci strašljivi, sosebno pa za dekleta je baje jako dobro znamenje ta napaka. Drugi se spet norčujejo z bojzljivim otrokom in mu delajo s tem seveda krivico, kajti bojzljivost ni prirojena, ampak razvije se v otroku pozneje ob roki vzgoje. Zasmehovanje je baš najslabše sredstvo proti strašljivosti, kajti zasmehovan otrok pač jame prikrivati to napako, a prepričanja, da je strah res prazna reč, vzlic temu nima, prikrit strah je pa še mnogo hujši od javno priznanega!

Vzemimo slučaj iz življenja! Dragec je poreden. Namesto da bi ga kaznovala mati, postraši ga, češ, le počakaj, bo že prišel črni mož po tebe, pa te bo vzel in te stlačil v torbo... Po dnevi to navadno nima drugih nasledkov, nego da se mali paglavec pomiri, a noč... ima svojo moč! Dragec spravijo v posteljico. Sam je v temnej sobi. Črna je noč in na misel mu pride „črni, divji mož“! Joj, otrok stiska krčevito oči, potegne odejo čez glavo in se poti samega strahu. Srcece mu utriplje tako glasno da se sliši... in nakrat še počti to ali ono pohišstvo, to je preveč! Ubogi revček si ne ve raztolmačiti poka, v domišljiji mu vedno bolj vre, trepetati začne... ne, ni mogoče več prenašati strahu in ubogi revček obupno zakriči, najsi ga potem tudi zasmehujejo in karajo kot bojzljivca. In sedaj? Mati priteče na krik gledat, kaj se je zgodilo. dečko se joče, treba ga tolažiti. Kako si pomagati? Navadno se osmeši mati sama sebe, da mu pove, ali da črnega moža sploh ni, ali da je sedaj Bog zna kje v kakšnem lesu itd., samo da se malček pomiri in zaspi. Pa kako spi! Nemirno, kajti črni mož ga muči še v spanji in ga mogoče celo tlači v sanjah v svojo torbo. Z dečkovim pogumom pa je pri kraji, za dolgo, dolgo časa.

Kako je torej ravnati z otroci, da ne postanejo strašljivi? V otrokovi navzočnosti naj se sploh ne imenuje beseda strah ali strašljivost. Slovarček njegovega jezika izhajal bode tudi brez teh dveh izrazov. Po pravici se naziva strah epidemično zlo, kajti človeka se prime kakor bolezen. Če pa se vprico največje pozornosti vendarle zapazijo na otroku simptomi strašljivosti, seveda na hvalo poslom, ki za hrbotom roditeljev zabavajo deco z različnimi povestmi strašne vsebine pripoveduje o čarovnicah, o duhovih itd., tedaj se morajo pestunje in sploh ljudje, s katerimi pride otrok v dotiko, resno opominjati, da